

«Мувофиқа шудааст»
Вазири молияи
Ҷумҳурии Тоҷикистон
С.Начмиддинов
аз 11 декабри соли 2012
№3-12a/5

«Тасдиқ шудааст»
бо Фармоиши Раиси
Кумитаи андози назди
Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон
аз 7 декабри соли 2012
№14-Ф

ДАСТУРАМАЛ

«Дар бораи тартиби ҳисоб ва пардохт намудани андоз аз фоида»

1. МУҚАРРАРОТИ УМУМӢ

1. Дастурамал дар бораи тартиби ҳисоб ва пардохт намудани андоз аз фоида (минбаъд – Дастурамал) дар асоси қисми 8 моддаи 158 Кодекси андози Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳия гардида, тартиби ҳисоб ва пардохт намудани андоз аз фоида муайян менамояд.

2. Дастурамал супорандагон, тартиби ҳисоб ва пардохт, супоридани ҳисоботи андози фоида ва дигар ҷиҳатҳои андозбандӣ бо андози фоида ба таври мукамал муайян менамояд.

2. СУПОРАНДАГОНИ АНДОЗ

3. Супорандагони андоз аз фоида шахсони ҳуқуқӣ (ба истиснои шахсоне, ки ҷавобгӯи шартҳои низомҳои махсуси андозбандӣ ҳастанд) ба ҳисоб мераванд.

Филиалҳо ва намояндагони шахсони ҳуқуқии резидентӣ ва воҳидҳои алоҳидаи онҳо наметавонанд супорандагони мустақили андоз аз фоида бошанд.

Мисол: Ҷамъияти дорои масъулияти маҳдуди «Дорои» моҳи январӣ соли 2013 ба қайд гирифта шуд. Чун Ҷамъият дар асоси боби 43 Кодекси андози Ҷумҳурии Тоҷикистон супорандаи андози низомии соддакардашудаи андозбандӣ барои соҳибкории хурд ба ҳисоб меравад, аз ин рӯ, дар соли 2013 супорандаи андози фоида шуда наметавонад.

Мисол: Ҷамъияти саҳҳомии пӯшидаи «Осиё» супорандаи андози фоида буда, дар ҳудуди дигар ноҳияҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон филиалҳо ва намояндагиҳои худро дорад. Дар ин мисол, филиалҳо ва намояндагиҳои Ҷамъияти саҳҳомии пӯшидаи «Осиё» наметавонанд супорандагони мустақили андоз аз фоида бошанд.

4. Барои мақсадҳои андозбандӣ мутобиқи Дастурамали мазкур ба сифати андозсупоранда ҳамма гуна субъекти хориҷие, ки шахси воқеӣ намебошад ҳамчун корхона баррасӣ мегардад, агар исбот накунад, ки мутобиқи талаботи моддаи 147 Кодекси андоз ба сифати иштирокчии созишномаи соҳибии муштарак баромад мекунад.

Новобаста аз шакли ташкилӣ-ҳуқуқие, ки субъекти хориҷӣ дар давлати хориҷӣ ба қайд гирифта шудааст ва ё ин ки новобаста аз далели ҳамчун шахси ҳуқуқӣ эътироф шудан ё нашудани он дар давлати хориҷӣ, фаъолият ё ин ки даромади аз манбаҳои дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон гирифтаи ин субъекти хориҷӣ фаъолият, ё ин ки даромади корхонаи хориҷӣ эътироф карда мешавад. Ба истиснои талаботи банди 87 Дастурамал дар ҳолати фаъолият ё ин ки даромади гирифтаи шахси воқеии хориҷӣ дар доираи шартномаи шарикӣ оддӣ (шартномаи фаъолияти муштарак) мутобиқи моддаи 1058 Кодекси граждани Ҷумҳурии Тоҷикистон ба роҳ монда шуда бошад.

3. ОБЪЕКТИ АНДОЗБАНДӢ

5. Барои резидент даромади умумӣ объекти андозбандии андоз аз ғайримебошад, ки ба маблағи тарҳҳои пешбининамудаи Дастурамали мазкур кам карда мешавад.

6. Даромадҳо, манфиатҳо ва ғайримебошадҳои андозсупоранда дар шакли пулӣ ва асли (натуралӣ), аз ҷумла тамоми воридоте, ки боиси афзоиши дороиҳои софи андозсупоранда мегардад, даромади умумӣ мебошад. Воридоте, ки аз андоз аз ғайримебошад озод аст, ҳамчун даромади умумӣ ба ҳисоб гирифта намешавад.

Даромади умумӣ мутобиқи Дастурамали мазкур афзун шудани манфиати иқтисодӣ дар сурати ворид шудани дороиҳо (маблағи пулӣ, амволи моддӣ ва ғайримоддӣ) аз таҳвили молҳо (ичро кор ва хизматрасонӣ) ё ин ки иҷрои ӯҳдадориҳо (ҳисоббаробаркунӣ), ки арзиши ҳолиси дороиҳои андозсупорандаро зиёд мекунад, доништа мешавад. Даромади ғайритиҷоратӣ ва амалиётҳои андозсупоранда низ ҳамчун даромади умумӣ доништа мешавад.

а) ба даромади ғайритиҷоратӣ ва амалиётҳои андозсупоранда инҳо дохил мешаванд:

-ҷаримаҳо, ғайримебошадҳо, пушаймонаҳо аз натиҷаи вайрон шудани шартҳои созишномаҳо аз ҷониби қарздорон эътирофшуда, инчунин бо тариқи судӣ муқарраршуда;

-дороиҳои ройгон, аз он ҷумла аз иштирокдорон (сахҳомон), ё ин ки тӯҳфа гирифташуда, ки арзиши амволи ройгон гирифташуда дар асоси нархҳои бозорӣ дар лаҳзаи гирифтани муайян карда мешавад;

-маблағи аз ҳисоби пӯшонидани зарари ҳисобкардашудаи аз ҷониби қарздорон эътирофшуда, инчунин бо тариқи судӣ муқарраршуда;

-ғайримебошадҳои солҳои пешина, ки дар соли ҳисоботӣ ошкор карда шуд;

-маблағи қарзҳои кредиторӣ ва депонентӣ, ки ҳангоми аз ҳисоби муҳосибӣ ҳамчун қарзҳои беарзиш баровардани онҳо мӯҳлати даъво гузаштааст;

-фарқияти мусбии қурби асъори милли ва азнавнархгузори асъори хориҷӣ, қарзҳои дебитории бо асъори хориҷӣ қайдшуда;

-фоизҳои дар асоси шартномаи қарзӣ ва гарав бадастомада;

-маблағи иҷора, роялти ва дигар шаклҳои мукофотпулӣ барои ҳуқуқи истифодабарӣ.

б) бо мақсадҳои Дастурамали мазкур даромадҳои зерин ҳамчун даромади умумӣ эътироф карда намешаванд:

- аксизҳо, андоз аз фурӯши нахи пахта ва алюминии аввалия;

-маблағи гирифтаи андозсупоранда дар асоси шартномаҳои комисионӣ, фармоишӣ ва дигар шартномаҳои шабех, ки ба истиснои маблағи мукофотпулӣ ва ҷуброни хароҷоти комисионер ба манфиати комитент, принципал пардохт карда мешавад. Дар сурати риоя нашудани талаботи қонунгузори граждани Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷиҳати шартномаҳои мазкур ё ин ки мазмуни шартномаҳо ба шакли он мувофиқат накунад, мақомоти андоз метавонад шартномаҳои мазкурро ҳамчун шартномаҳои хариду фурӯш баррасӣ намояд. Дар ин асос даромади умумӣ бо мақсадҳои ҳисоб намудани андози фоиди шартномаҳои комисионӣ, фармоишӣ ва дигар шартномаҳои шабех ҳамчун шартномаҳои хариду фурӯш маблағи умумии гирифтаи андозсупоранда (агент) дониста мешавад;

-гарав, агар шартнома ба гаравгиранда додани амволи гаравро пешбинӣ карда бошад, ба истиснои ҳолатҳои, ки амволи гарав ба соҳибии гаравгиранда дода мешавад;

- аз ҷониби гаравдиҳанда гирифтани маблағи асосии қарз, гарави ба андозсупоранда додасида;

-арзиши моликияти, ки андозсупоранда ба сифати ҳаққи узвият ё ин ки ҳисса дар фонди оинномавӣ гирифтааст;

-маблағи гирифтаи андозсупоранда-эмитент аз ҷойгиркунии саҳмияҳои нашркардашуда.

Мисол: ҚДММ «Дорои» 5 январи соли 2013 ба қайд гирифта шуд. Муассисони Ҷамъият ду нафар шахсони воқеии резидентӣ мебошанд. Фонди оинномавии Ҷамъият ҳангоми бақайдгирӣ 10 000 сомонӣ эълон карда шуд. Арзиши моликияти муассисон, ки барои бунёди фонди оинномавӣ ворид шудааст, даромади Ҷамъият ба ҳисоб намеравад ва аз ин рӯ, бо андози фоиди андозбандӣ намегардад.

Ҳангоми минбаъд ҳам аз ҳисоби муассисон ва ё ин ки аз ҳисоби фоиди софи Ҷамъият афзун намудани фонди оинномавии Ҷамъият даромад эътироф карда намешавад, агар чунин афзункунии дар асл ҷой дошта бошад ва мутобиқи талаботи Кодекси граждани Ҷумҳурии Тоҷикистон, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ҷамъияти масъулияташ маҳдуд» ва Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи бақайдгирии шахсони ҳуқуқӣ ва соҳибқорони инфиродӣ» ба қайд гирифта шуда бошад.

7. Объекти андозбандии ғайррезиденте, ки ғаъолияташро дар Ҷумҳурии Тоҷикистон тавассути муассисаи доимӣ амалӣ менамояд, даромади умумии аз манбаҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки ба маблағи тарҳҳои пешбиниамудаи Дастурамали мазкур нисбати чунин даромад кам карда шудааст, мебошад.

Мисол: Ширкати хориҷии «Star» дар давоми 150 рӯзи тақвими дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон тавассути кормандон ва шахсони кироияшуда ба хизматрасонӣ машғул аст. Мутобиқи талаботи моддаи 12 Кодекси андоз ғаъолияти ширкати хориҷӣ дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мақсади андозбандӣ ҳамчун муассисаи доимии ғайррезидент доништа мешавад.

Дар ин мисол мутобиқи талаботи банди 4 Дастурамали мазкур ширкати хориҷии «Star» супорандаи андози фоида доништа мешавад. Даромади умумии дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон бадастовардаи ширкат бо назардошти тарҳҳои иҷозатдодашудаи банди 7 Дастурамал, объекти андозбандии андози фоида ҳисобида мешавад.

8. Дар сурати дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷойгир будани манбаи даромад намудҳои даромади умумии ғайррезидент, ки ба муассисаи доимии он алоқаманд нест ва ҷавобгӯи талаботи боби 33 Дастурамал мебошад, дар манбаи даромад бе тарҳи хароҷот андозбандӣ мегарданд.

9. Ҳангоми гирифтани даромад аз фурӯш ё супурдани амвол ва (ё) ҳуқуқҳои молумулкӣ, ки бо муассисаи доимии ғайррезидент дар Ҷумҳурии Тоҷикистон алоқаманд нест, объекти андозбандӣ даромади умумии бо маблағҳои дар асоси Дастурамали мазкур тарҳшаванда тарҳ кардашуда мебошад.

4. МАНБАИ АНДОЗБАНДӢ

10. Даромади умумӣ барои давраи андоз, ки ба маблағи тарҳҳои муқарраркардаи Дастурамали мазкур, ба истиснои ҳолатҳои муқаррарнамудаи банди 13 кам карда шудааст, манбаи андоз мебошад.

11. Даромадҳое, ки резидент дар давоми давраи андоз дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва берун аз ҳудуди он гирифтааст ё ин ки бояд гирад, даромади умумии резидент ҳисобида мешавад.

Мисол: ҚДММ «Дорои» дар ҷамъбасти соли 2013 аз таҳвили мол, иҷрои қор ва хизматрасонӣ аз манбаҳои дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон воқеъбуда, 700 000 сомонӣ даромад гирифт. Ғайр аз ин, Ҷамъият аз хизматрасонӣ ва ғоизҳои амонатгузориҳои бонкии бонки хориҷӣ 150 000 сомонӣ даромад гирифт.

Дар ин мисол объекти андозбандии андози фоида ҳам даромади дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон – 700 000 сомонӣ ва ҳам даромади берун аз он гирифтаи Ҷамъият – 150 000 сомонӣ, яъне 850 000 сомонӣ мебошад.

12. Даромади умумии ғайррезидент, ки фаъолияташро дар Ҷумҳурии Тоҷикистон тавассути муассисаи доимӣ амалӣ менамояд, аз даромадҳои алоқаманд ба ин муассисаи доимӣ иборат мебошад, ки ҳамин шахс гирифтааст (бояд гирад).

13. Даромади умумии ғайррезидент аз манбаҳои дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бадастовардаи ӯ, ки ба муассисаи доимӣ алоқаманд нест, манбаи андози ғайррезидент ҳисобида мешавад.

14. Манбаи андози ҳар як намуди даромадҳое, ки нисбати онҳо меъёрҳои гуногуни андоз муқаррар шудааст, алоҳида муайян карда мешавад.

5. ТАСҲЕҲИ ДАРОМАД

15. Дар ҳолатҳои пурра ё қисман баргардонидани молҳо, қабул нашудани корҳо ё хизматрасониҳо ва тағйир ёфтани шартҳои аҳд даромад аз таҳвили молҳо, иҷрои корҳо ва хизматрасониҳо тасҳеҳ карда мешавад.

16. Ҳаҷми даромади умумии чунин давраи андоз, ки дар муддати он молҳо баргардонида шуданд ё шартҳои аҳд тағйир ёфтанд, тавассути тасҳеҳи даромад тағйир дода мешавад.

17. Дар ҳолати ба низоми махсуси андозбандӣ гузаштан ва ё ин ки баракс мутобиқи талаботи муқаррарнамудаи низомҳои махсуси андозбандӣ тасҳеҳи даромади умумӣ низ анҷом дода мешавад:

а) андозсупорандагоне, ки то гузариш ба низоми соддакардашудаи андозбандӣ ҳангоми ҳисоб намудани андозҳо усули ҳисобу замкуниро истифода мебаранд, ҳангоми гузариш ба усули соддакардашуда бояд чунин қоидаҳоро риоя намоянд:

-то гузариш ба низоми соддакардашудаи андозбандӣ ба манбаи андозбандӣ маблағҳои пулии то гузариш бадастовардашудаи аз рӯи шартномаҳо, ки иҷрои онҳо андозсупоранда баъди гузариш ба низоми соддакардашуда анҷом медиҳад, дохил карда мешавад;

-ба манбаи андозбандӣ маблағҳои пулие, ки баъди гузариш ба низоми соддакардашуда ба даст омадааст ва мутобиқи қоидаҳои баҳисобгирии андозии усули ҳисобу замкунӣ ба объекти андозбандӣ ҳамчун даромади низоми умумии андозбандӣ дохил карда шуда буд, ба инобат гирифта намешавад.

б) ба даромади андозсупорандаи низоми соддакардашудаи андозбандӣ ҳангоми гузариш ба низоми умумии андозбандӣ даромад аз таҳвили молҳо, иҷрои корҳо ва хизматрасониҳои давраи дар низоми соддакардашуда будан, ки пардохти (қисман пардохти) он то рӯзи гузариш анҷом дода нашудааст, дохил карда мешавад.

Даромади дар зербанди б) зикршуда ҳамчун манбаи андози давраи охири андозии то гузариш ба низоми умумии андозбандӣ доништа мешавад.

6. МЕЪЁРҲОИ АНДОЗ

18. Бо назардошти муқаррароти бандҳои 19 ва 20 Дастурамал Ҷоидаи андозсупоранда бо маблағи зарари тибқи банди 61 Дастурамал ба давраи минбаъдаи то 3 солро дарбаргиранда кам карда шуда, аз рӯи меъёрҳои зерин андозбандӣ карда шавад:

а) барои Ҷаъолият оид ба истеҳсоли молҳо:

- аз 1 январи соли 2013 - 15 Ҷоиз, вале на кам аз 1 Ҷоизи даромади умумӣ;

- аз 1 январи соли 2015 – 14 Ҷоиз, вале на кам аз 1 Ҷоизи даромади умумӣ;

- аз 1 январи соли 2017 - 13 Ҷоиз, вале на кам аз 1 Ҷоизи даромади умумӣ.

Ҷаъолият оид ба истеҳсоли молҳо - ин Ҷаъолияти соҳибкорӣ, ки даромад асосан аз соҳаи истеҳсоли ва Ҷуруши молҳои (моликияти моддӣ) истеҳсолнамудаи худи соҳибкор анҷом дода мешавад.

б) барои дигар намудҳои Ҷаъолият:

- аз 1 январи соли 2013 - 25 Ҷоиз, вале на кам аз 1 Ҷоизи даромади умумӣ;

- аз 1 январи соли 2015 – 24 Ҷоиз, вале на кам аз 1 Ҷоизи даромади умумӣ;

- аз 1 январи соли 2017 - 23 Ҷоиз, вале на кам аз 1 Ҷоизи даромади умумӣ.

Илова ба андози Ҷоида аз намояндагони доимии шахсони ҳуқуқи хориҷии дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон Ҷаъолияткунанда бо меъри 15 Ҷоиз андоз аз Ҷоидаи соф гирифта мешавад.

19. Намудҳои даромади умумии Ҷайрирезидент, ки банди 8 Дастурамал пешбинӣ намудааст, мутобиқи муқаррароти банди 121 Дастурамал андозбандӣ карда мешавад.

20. Ҷоидаи Ҷайрирезидент аз Ҷуруш ё супурдани амвол ва (ё) ҳуқуқҳои молумулкӣ, ки бо муассисаи доимии он дар Ҷумҳурии Тоҷикистон алоқаманд намебошад ва банди 9 Дастурамал пешбинӣ намудааст, бо тарҳи маблағҳои мутобиқи Дастурамали мазкур тарҳшаванда, аз рӯи меъри 25 Ҷоиз, вале на кам аз 1 Ҷоизи даромади умумӣ андозбандӣ мешавад.

7. ТАРҲҲО АЗ ДАРОМАДИ УМУМӢ

21. Тамоми хароҷоти тасдиқшудаи воқеан анҷомдодаи марбут ба давраи ҳисоботии бо гирифтани чунин даромад алоқаманд, ки ба Дастурамали мазкур муҳолифат намекунад, аз даромади умумӣ тарҳ карда мешаванд, аз ҷумла:

а) хароҷоти тасдиқшудаи ӯҳдадорихои андоз, ба истиснои андоз аз Ҷоидаи дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон ё дар давлатҳои дигар супоридашуда,

б) хароҷоти тасдиқшудаи музди меҳнат, хароҷоти сафарҳои хизмати кормандон дар доираи меъёрҳои муқарраршуда;

в) хароҷоти тасдиқшудаи вобаста ба хариди ашёи хом, маводҳо, энергияи воқеан дар давраи андоз истифода шуда, ба истиснои хароҷоти вобаста ба сохтмон, харидории воситаҳои асосӣ ва васли онҳо, инчунин хароҷот барои зиёдкунии арзиши дороиҳо (харид, истеҳсол, сохтмон, васл, насб ва ғайраҳо), ки тибқи бандҳои 102 ва 103 Дастурамал хусусияти асосӣ (капиталӣ) доранд ва хароҷоте, ки мутобиқи боби 19 Дастурамал бояд тарҳ нашлаванд.

22. Дар асоси ҳуҷҷатҳои ба таври дахлдор ба расмият даровардашуда, ки хароҷоти воқеии вобаста ба гирифтани чунин даромадро тасдиқ менамоянд, тарҳи хароҷот иҷозат дода мешавад.

Хароҷоти асоснок (хароҷоти бо гирифтани даромад алоқаманд) гуфта, хароҷоти аз ҷиҳати иқтисодӣ воқеъиятдошта, ки бо арзиши пулӣ инъикос шудааст, доништа мешавад. Хароҷоти аз ҷиҳати ҳуҷҷатӣ асоснок гуфта, хароҷотеро меноманд, ки бо ҳуҷҷатҳои мутобиқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинишуда, аз он ҷумла моддаи 12 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ҳисобдорӣ муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ» тасдиқ карда шудааст.

Бар замми асоснокии иқтисодӣ инчунин қонунгузориҳои андоз аз андозсупоранда тасдиқи ҳуҷҷатии дар асл воқеъ шудани хароҷотҳоро талаб менамояд. Яке аз ҳуҷҷатҳои тасдиқкунандаи хароҷот - ин шартномаи граҷданӣ-ҳуқуқӣ буда, ҳамчун манбаи иттилоотие мебошад, ки аз он хусусияти хароҷоти андозсупоранда ва ҳамзамон аз ҷиҳати иқтисодӣ мақсаднок (асоснок) будани он маълум мегардад.

23. Ҳангоми ҳисоби Ҷоиди андозбандишаванда агар ҳамон як хароҷот дар якҷанд моддаи хароҷот пешбинӣ шуда бошад, ин хароҷот танҳо як маротиба тарҳ карда мешавад.

24. Ҷаримаҳо, Ҷоизҳо (пеняҳо), ноустуворонаҳои таъиншуда ё эътирофшудаи вобаста ба гирифтани даромади умумӣ, ки бояд аз ҳисоби андозсупоранда пардохта шаванд (шудаанд), ба истиснои онҳое, ки бояд ба бучет ворид гарданд, тарҳ карда мешаванд.

25. Маблағи андоз аз арзиши иловашуда, ки барои мақсадҳои андоз аз арзиши иловашуда ба ҳисоб гирифтани он иҷозат дода намешавад, дар арзиши молҳо, иҷрои корҳо, хизматрасониҳо ба инбат гирифта мешавад.

8. ТАРҲ БАРОИ ПАРДОХТҲОИ ЭҶСОНКОРӢ

26. Ба андозаи на бештар аз 10 Ҷоизи Ҷоиди андозбандишаванда тарҳи пардохтҳо барои ташкилотҳои эҷсонкорӣ ва иҷрои Ҷаъолияти эҷсонкорӣ дар ҳаҷми воқеии маблағҳои пардохтшуда, иҷозат дода мешавад.

27. Ҳамчун пардохтҳои эҷсонкорӣ дар шакли молу мулк маблағи воқеии пардохтҳои эҷсонкорӣ хурдтарини яке аз ин ду бузургҳо – арзиши бозорӣ молу мулк ё арзиши аслии он ба ҳисоб меравад.

Мисол: Андозсупоранда ба 1000 сомонӣ молу мулк харида, ин молу мулкро ба ташиклоти эҳсонкорӣ медиҳад. Агар арзиши бозори ин молу мулк дар лаҳзаи хайр намудан 1500 сомониро ташикл диҳад, пас хароҷоти дар асл карда дар намуди молу мулки 1000 сомониро ташикл медиҳад. Агар арзиши бозори ин молу мулк дар лаҳзаи хайр намудан 800 сомониро ташикл диҳад, пас хароҷоти дар асл карда дар намуди амвол 800 сомониро ташикл медиҳад. Ҳамзамон ҳаҷми ҳадди ниҳоии тарҳ бо бузургии ҳадди ақал аз ду бузургӣ: 1) ҳаҷми дар асл кардашудаи хароҷот ё 2) 10 фоизи фоидаи андозбандишавандаи андозсупоранда маҳдуд мебошад. Бигузор дар мисоли мо 10 фоизи фоидаи андозбандишавандаи андозсупоранда 900 сомониро ташикл диҳад. Пас дар ҳолати якум ҳаҷми ҳадди ниҳоии тарҳ 900 сомониро ташикл медиҳад, гарчанде ҳаҷми дар асл карда шудаи хароҷот ба 1000 сомонӣ баробар аст. Дар ҳолати дуюм ҳаҷми ҳадди ниҳоии тарҳ 800 сомониро ташикл медиҳад.

Мисол: Даромади умумии ҚДММ «Орзу» дар ҷамъбасти соли 2013 маблағи 1 000 000 сомониро ташикл намуд. Маблағи тарҳҳои иҷозатдодашуда ба назардошти маблағҳои эҳсонкорӣ 800 000 сомонӣ аст.

Ҷамъият дар соли 2013 ба таври ройгон ба хонаи кӯдакон «Навзод» ба маблағи 50 000 сомонӣ кӯрпа додааст. Нархи бозори кӯрпаҳо 60 000 сомониро ташикл медиҳад.

Бо мақсади муайян намудани маблағи иҷозатдодашудаи тарҳҳо барои эҳсонкорӣ мутобиқи муқаррароти бандҳои 26 ва 27 Дастурамал чунин ҳисобкунӣҳо карда мешавад:

1. Бузургии нисбатан хурдтари арзиши моли додашударо муайян мекунем: $50\,000 < 60\,000$, арзиши моли додашуда аз арзиши бозори он камтар аст, асос арзиши камтар, яъне 50 000 сомонӣ гирифта мешавад;

2. Маблағи максималии тарҳи иҷозатдодашавандаи эҳсонкориро муайян мекунем:

(даромади умумӣ – тарҳҳо ба назардошти маблағи эҳсонкорӣ) $\times 10\%$.

$(1\,000\,000 - 800\,000) \times 10\% = 20\,000$ сомонӣ.

Бинобар ин, гарчанде Ҷамъият дар асл ба маблағи 50 000 сомонӣ ба хонаи кӯдакон эҳсон намуд, вале маблағи максималии тарҳи иҷозатдодашуда ҳангоми ҳисоб намудани андози фоида на бояд аз 20 000 сомонӣ зиёд бошад.

Ҳисоби ниҳой:

Даромади умумӣ – 1 000 000 сомонӣ;

Тарҳҳо ба назардошти маблағи эҳсонкорӣ - 820 000 сомонӣ;

Фоидаи андозбандишаванда $(1\,000\,000 - 820\,000) = 180\,000$ сомонӣ.

9. МАҲДУДУИЯТИ ТАРҲҲО НИСБАТИ ФОИЗҲО

28. Агар бандҳои 29 ва 30 Дастурамал муқаррароти дигарро пешбинӣ накунад, ҳаҷми дар асл пардохтшудаи фоизҳо барои ҳар як қарз, аммо ба андозаи на бештар аз маблағи секаратаи фоизҳои бо

истифодаи меъёри бозтамвили Бонки миллии Тоҷикистон ҳисобшуда (бояд ҳисоб карда шавад), ки дар давраи андоз амал мекунад, тарҳ карда мешавад. Ҳамин банд нисбати фоизҳои супоридашаванда тибқи шартномаҳои иҷораи молиявӣ (лизинг) низ татбиқ мегардад.

29. Ҳангоми харидорӣ намудан ва (ё) сохтани воситаҳои асосии истеҳлоқшаванда фоизҳои қарзҳои пардохташуда ё хароҷоти ба тағйирёбии арзиши то ба истифода додани онҳо таъсиррасонанда, аз даромади умумии солона тарҳ карда намешаванд, вале арзиши чунин воситаҳои асосиро зиёд менамоянд.

30. Агар зиёда аз 25 фоизи сармояи оинномавии (сахмияҳои) корхона мустақим ё ғайримустақим ба ғайррезидентҳо ё шахсони ҳуқуқии аз андоз аз ҶОИД озод тааллуқ дошта бошад, доир ба ҳар як қарзи дар доираи давраи андоз истифодашуда фоизҳои пардохташуда мувофиқи банди 28 ҳамин Дастурамал тарҳ карда мешаванд, аммо ҳамзамон маблағи ниҳии фоизҳое, ки мутобиқи банди 1 Дастурамал тарҳ мешаванд, бо маблағҳои зерин маҳдуд мегарданд:

а) ҳама гуна даромади фоизии чунин корхона, ҷамъи

б) 50 фоизи бузургие, ки дар натиҷаи кам кардани даромади умумии (ғайр аз даромади фоизии) ин корхона ба тарҳҳои мутобиқи қисми мазкур иҷозатшуда, ба истиснои тарҳҳои нисбати фоизҳо ҳосил шудааст.

Мисол: ҚСП «Хушнуд» 1 январи соли 2013 ба мӯҳлати як сол ба маблағи 100 000 сомонӣ бо меъёри солонаи 35 фоиз қарз гирифт. Бо тамоми шудани мӯҳлати қарз андозсупоранда вазифадор аст, ки маблағи асосии қарз ва фоизҳои онро ба маблағи 35 000 сомонӣ пардохт намояд. Меъёри азнавмаблағгузори (рефинансирования) Бонки миллии Тоҷикистон дар соли 2013 ба 7 фоиз (шартан) баробар аст.

Бо мақсади ба тарҳҳои ҳангоми ҳисоб намудани андози ҶОИД бурдани хароҷоти фоизҳо Ҷамъият бояд чунин амалҳоро иҷро намояд:

1. Меъёри азнавмаблағгузори (рефинансирования) Бонки миллии Тоҷикистон барои давраи истифодаи қарз муайян намояд. (меъёри мазкурро аз сомонии Бонки миллии www.nbt.tj дарёфт кардан мумкин аст).

2. Меъёри азнавмаблағгузори (рефинансирования) Бонки миллии Тоҷикистонро ба 3 зарб намуда, фоизи максималии тарҳҳои иҷозатдодашударо муайян менамоем. Агар меъёри мазкур дар давраи истифодаи қарзҳо ба тарафи зиёдшавӣ ё ин ки камшавӣ тағйир ёфта бошад, пас нишондиҳандаи миёнаро муайян мекунем.

$7 \times 3\% = 21\%$ меъёри максималии фоизҳои ҳангоми ба ҳисоб гирифтани тарҳҳои истифодаи қарз .

$100\,000 \times 21\% = 21\,000$ сомонӣ, маблағи максималии тарҳҳои ҳангоми ҳисоб намудани андози ҶОИД..

Мисол: ҚСП «Хушнуд» 1 январи соли 2013 ба мӯҳлати 1 сол аз муассиси худ, ки ғайррезиденти Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад дар ҳаҷми 500 000 сомонӣ бо 30 фоизи солона қарз гирифт. Ҳиссаи иштироки

гайррезидент дар сармоџаи оинномави Чамъият 40 фоизро ташикил медиҳад.

Бо тамоми шудани мӯҳлати қарз андозсупоранда вазифадор аст, ки маблаги асосии қарз ва фоизҳои онро ба маблаги 175 000 сомони пардохт намояд. Меъџери азнавмаблагузориџи (рефинансировањияи) Бонки миллии Тоҷикистон дар соли 2013 ба 7 фоиз (шартан) баробар аст.

Дар чамъбасти соли 2013 Чамъият чунин нишондиҳандаҳо дорад:

-даромади умумии Чамъият аз таҳвили молҳо, иҷрои кору хизматрасониџи – 1 000 000 сомониџи;

-даромади Чамъият дар шакли фоизҳо аз амонати депозитиџи – 30 000 сомониџи;

-тарҳҳои иҷозатдодашуда, ба истиснои тарҳҳои харчи фоизҳо – 800 000 сомониџи;

Қадами аввал, мутобиқи банди 28 Дастурамал ҳисоб намудани маблаги максималии тарҳҳо оид ба истифодаи фоизҳо:

$7 \times 3\% = 21\%$ меъџери максималии тарҳи иҷозатдодашудаи истифодаи фоизҳо.

$500\,000 \text{ сомониџи} \times 21\% = 105\,000 \text{ сомониџи}$ маблаги максималии иҷозатдодашудаи тарҳҳо, ҳангоми ҳисоб намудани андози фоида.

Қадами дуум, мутобиқи банди 30 Дастурамал ҳисоб намудани маблаги максималии тарҳҳо оид ба истифодаи фоизҳо:

(даромади умумиџи бе назардошти даромад аз фоизҳо – тарҳҳо бе назардошти хароҷоти фоизҳо) $\times 50\%$;

$(1\,000\,000 - 800\,000) \times 50\% = 100\,000$

$100\,000 + 30\,000 = 130\,000$ сомониџи, маблаги максималии хароҷот барои фоизҳо, ки мутобиқи муқаррароти банди 30 Дастурамал пешбини шудааст, мебошад.

Дар натиҷа ду нишондиҳандаи маҳдудиятҳо барои тарҳҳо бо мақсади ҳисоб намудани андози фоида ҳосил шуд, 105 000 сомониџи (банди 28 Дастурамал) ва 130 000 сомониџи (банди 30 Дастурамал). Бузургии нисбатан камтар 105 000 сомониџи аст. Аз ин рӯ, Чамъият бо мақсади ҳисоб намудани андози фоида тарҳ кардани маблаги 105 000 сомониџиро ҳуқуқ дорад:

Даромади умумиџи: 1 030 000 (1 000 000 + 30 000)

Тарҳҳо: 905 000 (800 000 + 105 000)

Фоидаи андозбандишаванда: = 125 000 (1 030 000 – 905 000).

10. ТАРҲҲО НИСБАТИ ҚАРЗҲОИ БЕЪТИМОД (ШУБҲАНОК)

31. Тарҳ нисбати қарзи беътимод (шубҳанок), яъне маблаге, ки бояд ба андозсупоранда пардохта шавад, вале бо сабаби ғайри қобили пардохт будан ѐ барҳам дода шудани қарздор, андозсупоранда онро пурра гирифта наметавонад, ѐ имконияти гирифтани он аз шахси

қарздор ё шахси сеюм аз эҳтимол дур аст ва ба суратҳисоби пардохти он дар давоми се сол аз лаҳзае, ки чунин пардохт бояд анҷом дода мешуд, ягон пардохт сурат нагирифтааст, иҷозат дода мешавад.

32. Қарзҳои безътимоди (шубҳаноки) вобаста ба таҳвили молҳо, иҷрои қорҳо ва хизматрасониҳо танҳо дар сурате, ки даромади марбут ба онҳо қаблан ба даромади умумии аз ғаёолияти соҳибқорӣ бадастомада дохилшуда тарҳ карда мешавад.

Мисол: ҚДММ «Сино» дар соли 2010 барои ҚСП «Авесто» ба маблағи 90 000 сомонӣ қорҳои сохтмонӣ оид ба сохтани анборхонаҳоро иҷро кард. Моҳи февралӣ соли 2010, баъди имзои санади иҷрои қорҳо, ҚДММ «Сино» даромад дар ҳаҷми 90 000 сомониро эътироф намуда, дар ҷамъбасти соли 2010 бо андозӣ ғоида андозбандӣ намуд. Аз давраи имзо шудани санади иҷрои қорҳо ҚСП «Авесто» дар асоси ҳисобномаҳои пешниҳодшуда ягон пардохт накард.

Дар асоси муқаррароти банди 31 Дастурамал ҚДММ «Сино» ҳуқуқ дорад маблағи қарздории ҚСП «Авесто»-ро ҳангоми ҳисобкунии андозӣ ғоидаи соли 2013 ҳамчун қарзи безътимод эътироф намуда, ба ҳисоби тарҳҳои иҷозатдодашуда барад.

33. Ҳангоми ҳамчун қарзи безътимод (шубҳанок) эътироф шудан ин маблағҳо бояд аз дафтарҳои муҳосибавии андозсупоранда бароварда шаванд.

34. Бонкҳо, ширкатҳои қарзӣ ва ташкилотҳои амонатии қарзии хурд ба тарҳи 90 ғоизи ҳиссаҷудокуниҳо ба захира барои пӯшонидани талафҳои эҳтимолӣ доир ба қарзҳо (минбаъд - захира) мувофиқи қоидаҳои ташаккули ин захира ва таснифи қарзҳои муқаррарнамудаи Бонки миллии Тоҷикистон (ба истиснои қарзҳои стандартӣ, қарзҳои, ки барои мақсадҳои лизинг ё таъминоти бегарав, қарзҳои ба ғоидаи тарафҳои бо ҳам алоқаманд ё ин ки тибқи ўҳдадорихои тарафҳои бо ҳам алоқаманд ба шахси сеюм дода шудаанд) ҳуқуқ доранд.

35. Ҳиссаҷудокуниҳо аз рӯи қарзҳои, ки дар захира зиёда аз 2 сол пас аз анҷом ёфтани мӯҳлати пешбиниамудаи шартномаи қарзӣ нигоҳ дошта шудаанд, ба даромади бонкҳо, ширкатҳои қарзӣ ва ташкилотҳои амонатии қарзии хурди зикршуда дохил карда мешаванд.

36. Тарҳ кардани қарзҳои безътимод (шубҳанок) аз 10 ғоизи даромади дар давраи ҳисоботӣ бадастовардашуда зиёдтар иҷозат дода намешавад.

37. Дастурамал оид ба муайян намудани маблағи иҷозатшавандаи тарҳ нисбати қарзҳои безътимод аз даромади умумиро мақоми ваколатдори давлатӣ дар мувофиқа бо Бонки миллии Тоҷикистон ва Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ менамояд.

11. ТАРҲИ ҲИССАҶУДОКУНИҲО БА ФОНДҲОИ ЗАХИРАВИИ СУҒУРТА

38. Шахси ҳуқуқие, ки ба фаъолияти суғуртавӣ машғул аст, ҳуқуқ дорад тарҳи ҳиссачудоқуниҳоро ба фондҳои захиравии суғуртавӣ мувофиқи тартиб ва меъёрҳое, ки Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон бо пешниҳоди Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Кумитаи андози назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар намудааст, анҷом диҳад.

12. ТАРҲҲО НИСБАТИ ХАРОҶОТ БАРОИ ТАДҚИҚОТИ ИЛМӢ, КОРҲОИ ЛОИҲАКАШӢ ВА ТАҶРИБАВИӢЮ КОНСТРУКТОРӢ

39. Хароҷот барои тадқиқоти илмӣ, корҳои лоиҳакашӣ ва таҷрибавию конструктории вобаста ба гирифтани даромади умумӣ, ба истиснои хароҷот барои хариди воситаҳои асосӣ, васлқунӣ ва дигар хароҷоти хислати асосӣ дошта, анҷом дода мешавад.

Асос барои тарҳи чунин хароҷот супоришҳои техникӣ, ҳуҷҷатҳои лоиҳавию сметаӣ, санади корҳои иҷрошуда ва санадҳои қабули зинаҳои иҷрошудаи чунин корҳо ба ҳисоб мераванд.

40. Ҳангоми аз тарафи ташкилотҳое, ки тадқиқоти илмӣ, корҳои лоиҳакашӣ ва (ё) таҷрибавию конструкториро ба сифати иҷроӣ (пудратчӣ ё зерпудратчӣ) анҷом медиҳанд, талаботи банди 39 Дастурамал оид ба ҳисоб нагирифтани хароҷот барои харидани воситаҳои асосӣ, васли онҳо ва дигар хароҷоти дорои хусусияти асосӣ, татбиқ намешавад. Хароҷоти зикршуда ҳамчун хароҷот барои амалӣ намудани фаъолияти ин ташкилотҳо, ки барои гирифтани ғоида (даромад) равона шудааст, ҳисобида мешавад.

Дар сурате фаъолият тадқиқоти илмӣ ҳисобида мешавад, ки усулҳои илмӣ ва кори мунтазам, аз фарзия то таҷрибагузаронӣ, инчунин мушоҳида, баҳогузори ва ҳулосабарории мантиқиро дарбар гирад. Кор бояд ба принципҳои илми табиӣ, биологӣ, кимиёгӣ ва ё коркарди инжинерию тадқиқоти компютерӣ асос ёфта бошад.

Дар асоси банди 39 Дастурамали мазкур тарҳи чунин хароҷотҳои вобаста ба иҷрои корҳо иҷозат дода мешавад: таҳияи лоиҳаи саноатӣ ё техникӣ; коркарди истеҳсолӣ; тадқиқоти амалиётӣ; моделсозии математикӣ ва таҳлил; лоиҳакашӣ; сохтан ва таъмини фаъолияти намунаҳои озмоишӣ; коркарди таъминоти барномавӣ; кор болои чиҳатҳои тиҷоратӣ, ҳуқуқӣ ва маъмурии технологияҳои патентии дар натиҷаи тадқиқотҳо коркардшуда ва ғайраҳо.

Ба хароҷоти дар асоси бандҳои 39 ва 40 Дастурамал тарҳшаванда инҳо мисол шуда метавонанд; музди маоши олимони ба тадқиқот машғулбуда; арзиши ашёи хом ва маҳсулоти дар лабораторияҳо сарфшуда; пардохти хизмати экспертони намунаҳои озмоиширо санҷида; хароҷоти барои муайян намудани бехатарӣ ва самаранокии маҳсулоти истеҳсолшаванда сарфшуда ва ғайраҳо.

13. ТАРҲИ МАБЛАҒҲОИ ҲИССАҶУДОКУНИҲОИ ИСТЕҲЛОКӢ ВА ДИГАР ТАРҲҲО АЗ РӢИ ВОСИТАҲОИ АСОСИИ ИСТЕҲЛОКШАВАНДА

41. Мувофиқи муқаррароти ҳамин қисм ҳиссаҷудокунии истехлокии воситаҳои асосӣ ва дороиҳои ғайримоддӣ, ки дар фаъолияти соҳибкорӣ истифода мешаванд, бояд тарҳ карда шаванд.

Ҳиссаҷудокунии истехлоқӣ доир ба воситаҳои асосӣ ва дороиҳои ғайримоддӣ, ки дар фаъолияти соҳибкорӣ истифода намешаванд (дар фаъолияти ғайрISOҳибкорӣ истифода мешаванд) ҳисоб ва тарҳ карда намешаванд.

42. Ба воситаҳои асосии зерин ҳиссаҷудокунии истехлоқӣ ҳисоб карда намешавад:

- замин, чорво, асарҳои санъат, захираҳои молиқӣ моддӣ, аз ҷумла объектҳои сохтмонанон нотамоҷ ва таҷҳизоти васл нашуда, инчунин амволе, ки арзишаш ҳангоми муайян намудани манбаи андозбандишавандаи соли равон пурра тарҳ карда мешавад ва дигар дороиҳое, ки истехлок намешаванд;

- воситаҳои асосие, ки ройгон гирифта шудаанд;

- воситаҳои асосие, ки арзишашон пештар пурра тарҳ шуда буд;

- воситаҳои асосии ташкилотҳои ғайритиҷоратӣ, муассисаҳои давлатӣ ва иттиҳодияҳои ҷамъиятӣ, аз ҷумла воситаҳои асосие, ки онҳо барои гирифтани даромад истифода мебаранд.

43. Бо гурӯҳҳои зерини истехлоқӣ воситаҳои асосии истехлокшаванда тақсим мешаванд:

Гурӯҳ	Намуди молу мулк	Меъёри истехлок (%)
1.	Техникаи автотрактории роҳсозӣ, асбобу анҷом ва лавозимоти махсус, мошинаҳои электронии ҳисоббарор, дастгоҳҳо ва воситаҳои маҳаллии коркарди маълумот	20
2.	Автомобилҳои борқаш, автобусҳо, автомобилҳои махсус ва ядақҳо. Мошинаҳо ва таҷҳизот барои тамоми соҳаҳои саноат, истехсолоти рехтагарӣ, таҷҳизоти оҳангарӣю прессҳо, таҷҳизоти сохтмон, мошинаҳо ва таҷҳизоти кишоварзӣ, автомобилҳои сабукрав ва мебели идора.	15
3.	Мошинаҳо ва таҷҳизоти қуввадиҳанда, таҷҳизоти техникӣ, таҷҳизоти турбинӣ, муҳаррикҳои электрикӣ, генераторҳои дизелӣ, воситаҳои интиқоли барқ, таҷҳизоти электронӣ, воситаҳои алоқа ва хатҳои кубур	8
4.	Биноҳо, иншоот ва иморатҳо, воситаҳои нақлиёти роҳи оҳан, баҳрӣ, дарёӣ ва ҳавоӣ	7
5.	Дороиҳои истехлокшавандае, ки ба дигар гурӯҳҳо мансуб нестанд	10

44. Ҳиссаҷудокунии истехлоқӣ доир ба ҳар гурӯҳи воситаҳои асосӣ бо роҳи татбиқи меъёри банди 43 Дастурамали мазкур нишондодашуда, нисбат ба тавозуни арзиши гурӯҳ дар охири соли тақвимӣ ҳисоб карда мешавад. Ҳиссаҷудокунии истехлоқӣ нисбат воситаҳои асосӣ ва дороиҳои ғайримоддӣ дар давоми соли тақвимӣ воридшуда (хориҷшуда) аз моҳи тақвимии пас аз истифода додани воқеии (аз истифода баровардани воқеии) онҳо анҷом дода (қатъ карда) мешавад.

45. Ҳиссаҷудокунии истехлоқӣ доир ба гурӯҳи 4 на аз рӯи гурӯҳбандӣ, балки барои ҳар як воситаи асосӣ дар алоҳидагӣ ҳисоб карда мешавад.

46. Тавозуни арзиши гурӯҳ дар охири соли андозӣ ба маблағе баробар аст, ки бо тариқи зайл муайян карда мешавад (вале бояд аз сифр кам (манфӣ) набошад):

- баланси арзиши гурӯҳ дар охири соли гузашта, бо назардошти тарҳи маблағҳои истехлоқӣ барои соли гузашта, инчунин маблағе, ки дар бандҳои 48 ва 49 Дастурамал пешбинӣ шудааст, ҷамъи

- арзиши воситаҳои асосӣ мутобиқи бандҳои 41 ва 102-103 (ба истиснои зиёдшавии арзиши дороиҳо ҳангоми азнавнарзгусорӣ) Дастурамал, ки дар давоми сол ба гурӯҳ ҷамъ мешавад, бо назардошти банди 44 Дастурамал ва банди 53 Дастурамал (дар қисми хароҷоти таъмире, ки тарҳ иҷозат дода намешавад) тарҳи

- маблағи ҳангоми фуруши воситаҳои асосӣ тибқи талаботи банди 44 Дастурамал дар давоми соли андозӣ гирифташуда, ки дар асоси нархи фуруш муқаррар мешавад.

47. Агар тавозуни арзиши гурӯҳи муайяни воситаҳои асосӣ дар охири соли андозбандӣ аз сифр кам бошад, андозсупоранда бояд бузургии мутлақи чунин баланси арзишро ба сифати даромад ба даромади умумӣ ҳамроҳ намояд ва баланси арзиши чунин гурӯҳи воситаҳои асосиро ба сифр баробар кунад.

Бузургии манфии баланси арзиши гурӯҳи муайяни воситаҳои асосӣ маънои онро дорад, ки дар давоми соли андозбандӣ маблағи аз фуруши воситаҳои асосии ин гурӯҳ бадастомада аз маблағи (бузургии) баланси арзиши ин гурӯҳи воситаҳои асосӣ дар охири соли гузашта бо тарҳи истехлоқ барои соли гузашта, бо назардошти зам кардани арзиши воситаҳои асосие, ки ба гурӯҳ дар давоми соли андоз илова карда шудаанд, зиёд мебошад.

48. Агар арзиши тавозуни гурӯҳ дар охири сол аз 50 нишондиҳанда барои ҳисобҳо камтар бошад, арзиши тавозуни гурӯҳ тарҳ карда мешавад.

49. Агар тамоми воситаҳои асосии гурӯҳи фурухта, дода шуда ё ин ки аз эътибор соқит шуда бошад, пас арзиши тавозуни гурӯҳ дар асоси банди 44 Дастурамал тарҳ карда мешавад.

50. Арзиши воситаҳои асосии барои иҷораи молиявӣ (лизинг) додашуда (аз рӯи иҷораи молиявӣ (лизинг) гирифташуда) дар тавозуни арзиши гурӯҳи дахлдори иҷорагир ҳисоб карда мешавад.

51. Барои иҷорадеҳ маблағи асосие, ки барои воситаҳои асосии ба иҷораи молиявӣ (лизинг) додашуда ба ӯ пардохта шудааст, ҳамчун маблағе баррасӣ мегардад, ки хангоми фурӯши чунин воситаҳои асосӣ (бо нархи фурӯш) дар давоми соли андозӣ гирифта шудааст, агар воситаҳои асосӣ ба тавозуни арзиши гурӯҳ то интиқоли онҳо ба иҷораи молиявӣ (лизинг) дохил карда шуда бошанд. Барои иҷорагир маблағи асосие, ки он ба иҷорадеҳ мепардозад, ҳамчун нархи хариди воситаҳои асосӣ баррасӣ мегардад.

14. ТАРҲҲО НИСБАТИ ХАРОҶОТИ ТАЪМИРИ ВОСИТАҲОИ АСОСИИ ИСТЕҲЛОКШАВАНДА

52. Хароҷоти таъмири воситаи асосии шомили гурӯҳи мазкур дар ҳаҷми воқеии маблағҳои чунин таъмир, вале на бештар аз 10 фоизи тавозуни арзиши гурӯҳ дар охири соли тақвимӣ барои тарҳ кардан иҷозат дода мешавад.

53. Дар сурати зиёда аз 10 фоизи тавозуни арзиши гурӯҳро ташкил намудани маблағи воқеии хароҷоти таъмир, маблағи зиёдатӣ ба афзоиши тавозуни арзиши ҳамин гурӯҳ дохил карда мешавад.

Мисол: Андозсупоранда таъмири воситаҳои асосии ба гурӯҳи 1 шомилбударо ба маблағи 5 000 сомонӣ таъмир намуд. Арзиши тавозуни гурӯҳи 1 дар охири соли 2013 бе назардошти маҳдудияти банди 52 Дастурамал ба 30 000 сомонӣ баробар аст.

$30\,000 \times 10\% = 3\,000$ сомонӣ – маблағи маҳдудият барои таъмири воситаҳои асосии гурӯҳи 1.

$5\,000 - 2\,000 = 3\,000$ сомонӣ – маблағи хароҷоте, ки андозсупоранда барои таъмири воситаҳои асосӣ хангоми ҳисоб намудани андози фоида ҳуқуқи тарҳкунӣ дорад.

2 000 сомонӣ ба арзиши воситаҳои асосии гурӯҳи 1 зам карда мешавад.

$30\,000 + 2\,000 = 32\,000$ сомонӣ арзиши воситаҳои асосии гурӯҳи 1 бо назардошти маҳдудиятҳои бандҳои 52 ва 53 Дастурамал.

$32\,000 \times 20\% = 6\,400$ сомонӣ – маблағи ҳиссаҷудокунии истеҳлокии воситаҳои асосии гурӯҳи 1.

15. ТАРҲҲО НИСБАТИ САҲМҲОИ СУҒУРТАВӢ

54. Саҳмҳои суғуртавӣ, ки суғуртакунандгон дар асоси шартномаҳои суғуртаи ҳатмӣ мепардозанд, ба истиснои саҳмҳои суғуртавӣ тибқи шартномаҳои дорои хусусияти ҷамъшаванда ва баргардонидашаванда, бояд тарҳ карда шаванд.

16. ХАРОҶОТ БАРОИ КОРҲОИ ҶУСТУҶӢЮ ГЕОЛОГӢ ВА КОРҲОИ ОМОДАГӢ БА ИСТИҲРОҶИ ЗАХИРАҲОИ ТАБИӢ

55. Харочот оид ба корҳои ҷустуҷӯи геологӣ ва омодагӣ ба истихроҷи захираҳои табиӣ ҳамчун маблағгузорӣ ба воситаҳои асосие, ки гурӯҳи алоҳидаро ташкил медиҳанд, баррасӣ мегардад ва бояд аз даромади умумӣ мутобиқи боби 13 Дастурамал дар намуди ҳиссаҷудокуниҳои истеҳлоки тибқи меъёри истеҳлоки воситаҳои асосии гурӯҳи 2 тарҳ карда шавад.

56. Муқаррароти мазкур ҳамчунин нисбати хароҷоти андозсупоранда барои дороиҳои ғайримоддӣ вобаста ба гирифтани ҳуқуқ барои иҷрои корҳои ҷустуҷӯи геологӣ, коркард ё истифодаи захираҳои табиӣ татбиқ мегардад.

Мисол: ҶСП «Мармар» иҷозатнома ва ҳуқуқи амалӣ намудани корҳои ҷустуҷӯи геологӣ қитъаи «А», ки дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон воқеъ аст, ба даст овард. Дар соли 2013 хароҷоти корҳои ҷустуҷӯи геологӣ ҶСП «Мармар» маблағи 600 000 сомониро ташкил медиҳад. Дар ҳамаи сол ҶСП «Мармар» ба маблағи 200 000 сомонӣ ба корҳои тайёрии истихроҷи захираҳои табиӣ дар ҳамаи қитъа маблағ сарф кард.

Дар мисоли мазкур, ҳарчи Ҷамъият барои корҳои ҷустуҷӯи геологӣ ва тайёрии барои истихроҷи захираҳои табиӣ ба маблағи 800 000 сомонӣ аз даромади умумӣ дар шакли ҳиссаҷудокунии истеҳлоки бо меъёри 15 фоиз тарҳ карда мешавад.

$$800\,000 \times 15\% = 120\,000 \text{ сомонӣ.}$$

17. ХАРОҶОТ БАРОИ ДОРОИҶОИ ҒАЙРИМОДДӢ

57. Харочот барои объектҳои ғайримоддӣ (объектҳои моликияти ғайримоддӣ ба монанди иҷозатнома, патенти ихтироотӣ, тамғаи савдо, ҳуқуқи муаллифӣ, шартнома оид ба истифодаи номи шахси ҳуқуқӣ, таъминоти барномавӣ ва ғайра), ки дар давоми на камтар аз дувоздаҳ моҳ истифода мегарданд ба шарт ба дороиҳои ғайримоддӣ дохил мешаванд, ки агар мӯҳлати истифодабарии хизмати онҳо маҳдуд бошад.

58. Харочот барои ба даст овардани (истеҳсол кардани) дороиҳои ғайримоддӣ ҳамчун маблағгузорӣ ба воситаҳои асосие, ки гурӯҳи алоҳидаро ташкил медиҳанд, ба назар гирифта мешавад ва бояд мутобиқи боби 13 Дастурамали мазкур аз даромади умумӣ дар намуди ҳиссаҷудокуниҳои истеҳлоки тибқи меъёри истеҳлоки воситаҳои асосии гурӯҳи 5 тарҳ карда шавад.

59. Агар харочот барои ба даст овардан ё истеҳсол кардани дороиҳои ғайримоддӣ истеҳлоқшаванда қаблан аз ҳисоби ҶСП андозбандишавандаи андозсупоранда тарҳ шуда бошад, пас ин харочот ба арзиши дороиҳои ғайримоддӣ истеҳлоқшаванда дохил карда намешавад.

60. Муқаррароти мазкур нисбати дороиҳои ғайримоддӣ, ки дар банди 55 Дастурамал пешбинӣ шудааст, татбиқ намегардад.

18. БА ДАВРАИ ДИГАР ГУЗАРОНИДАНИ ЗАРАР, ЗАРАР ҲАНГОМИ ФУРҶШ Ё СУПОРИДАНИ МОЛУ МУЛК

61. Аз ҳисоби фоидаи то андозбандишавии давраҳои минбаъда барзиёдии тарҳҳои имконпазири андозсупоранда нисбат ба даромади умумӣ (зарар аз фаъолияти соҳибкорӣ) ба давраи минбаъдаи давомнокиаш то 3 солро дарбаргиранда, пӯшонидани мешавад.

Мисол: Дар ҷамъбасти соли 2012 ҶДММ «Осиё» аз фаъолияти соҳибкорӣ ба маблағи 70 000 сомонӣ зарар гирифт ва ин зарарро метавонад то соли 2015 гузаронад.

Дар соли 2013 даромади умумии Ҷамъият маблағи 800 000 сомон ва тарҳҳои имконпазир маблағи 600 000 сомониро ташкил дод. Дар мисоли мазкур зарари соли 2012 бо назардошти банди 61 Дастурамал даромади соли 2013-ро кам мекунад.

Даромади умумӣ – тарҳҳо – зарари солҳои пештара = фоидаи андозбандишаванда.

$800\,000 - 600\,000 - 70\,000 = 130\,000$ сомонӣ, маблағи фоидаи андозбандишавандаи Ҷамъият дар соли 2013.

Мисол: Дар ҷамъбасти соли 2012 ҶДММ «Осиё» аз фаъолияти соҳибкорӣ ба маблағи 150 000 сомонӣ зарар гирифт ва ин зарарро метавонад то соли 2015 гузаронад.

Дар соли 2013 даромади умумии Ҷамъият маблағи 800 000 сомон ва тарҳҳои имконпазир маблағи 700 000 сомониро ташкил дод.

$800\,000 - 700\,000 - 150\,000 = -50\,000$ сомонӣ зарари соли 2013.

Зарари соли 2013 то ба соли 2016 гузаронида мешавад.

62. Зараре, ки аз фурӯш ё супоридани молу мулк (ба истисноии молу мулке, ки барои фаъолияти соҳибкорӣ истифода мешавад, ё молу мулке, ки фоидаи фурӯш ё супоридани онҳо аз андоз озод аст) расонида мешавад, аз ҳисоби фоидаи фурӯш ё супоридани чунин молу мулки дигар ҷуброн мегардад.

63. Агар ҷуброни зарари дар банди 62 Дастурамали мазкур қайдшуда дар ҳамон сол имконнопазир бошад, он ба давраи минбаъдаи то 3 сол гузаронида мешавад ва аз ҳисоби фоида аз фурӯш ё супоридани дигар чунин молу мулки гирифташуда ҷуброн мегардад. Зараре, ки аз фурӯш ё супоридани молу мулк расонида мешавад аз даромади умумӣ барои мақсадҳои андоз аз фоида тарҳ карда намешавад.

Ба давраи минбаъда гузаронидани зарари дар қисми мазкур дарчшуда нисбати андозсупорандагоне, ки дар солҳои гузашта мутобиқи боби 32 Дастурамали мазкур ё ин бо дигар асосҳо аз пардохти андози фоида озод буданд, татбиқ карда намешавад. Яъне, зарари фаъолияти он солҳое, ки андозсупоранда аз пардохти андози фоида озод буд, ба давраи минбаъда гузаронида намешавад.

19.ХАРОЧОТЕ, КИ ТАРҲ КАРДА НАМЕШАВАНД

64. Харочоти ба фаъолияти соҳибкорӣ алоқаманд набуда, инчунин харочот вобаста ба хариди мол (кор, хизматрасонӣ) аз соҳибкорони инфиродие, ки тибқи патент фаъолият менамоянд, тарҳ карда намешаванд.

Ҳамзамон, харочоти вобаста ба сохтмон, истифодабарӣ ва нигоҳдории объектҳо, инчунин дигар харочоте, ки ба фаъолияти соҳибкорӣ (истеҳсолоти асосӣ) алоқаманд нестанд, тарҳ карда намешаванд.

65. Дар сурати ба талаботи бандҳои 21 ва 22 Дастурамал ҷавобгӯӣ набудани тарҳҳои пешбиниамудаи ҳамин банд, тарҳ иҷозат дода намешавад.

66. Тарҳи харочоти намояндагӣ ва дигар харочоти шабеҳ (гузаронидани ҷашнҳо, ҷойгиронии меҳмонон ва ғайра) зиёда аз меъёрҳои муайяннамудаи Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон иҷозат дода намешавад.

67. Агар харочот дар доираи фаъолияти соҳибкории дорои хусусияти фароғатӣ анҷом дода шавад, пас талаботи банди 66 Дастурамал нисбати чунин андозсупоранда татбиқ намегардад.

68. Ҳиссаҷудокуниҳо ба фондҳои захиравӣ танҳо мувофиқи муқаррароти бобҳои 10 ва 11 Дастурамал тарҳ карда мешаванд.

69. Харочот аз ҳисоби корманди кироя вобаста ба фаъолияти меҳнатиаш аз даромади умумии корфармо тарҳ карда намешавад.

70. Арзиши амволи ройгон (хайрия) додашуда, корҳо ва хизматрасониҳои ройгон (эҳсонкорона), ба истиснои талаботи банди 26 Дастурамал тарҳ карда намешавад.

71. Харочоти марбут ба мошинҳои сабуқрав, ки дар ҳама давра дар ҷараёни давраи андоз дар ихтиёри кормандон ё саҳҳомон (иштирокчиёни андозсупоранда) барои истифодаи шахсӣ қарор дошт, аз ҷумла истифодаи он барои кашондани кормандон ба ҷои кор ва баръакс, тарҳ карда намешавад.

72. Инчунин тарҳҳо нисбати маблағҳои зерин иҷозат дода намешавад:

а) аъзоҳаққиҳо ба сармояи оинномавӣ, ҳаққи ҳиссаҳо, пардохтҳо барои аз меъёр зиёд ба ҳаво партофтани моддаҳои ифлоскунанда, ҳақҳо барои суғуртаи ихтиёрӣ, аъзоҳаққиҳои ихтиёрӣ ба ташкилотҳои ҷамъиятӣ, мукофотҳо ва тӯҳфаҳо дар вақти гузаронидани маъракаҳои рекламавӣ;

б) тарҳи маблағҳои пулӣ, амвол, корҳо, хизматрасонииҳо, ки ҳамчун пешпардохт дода шудаанд, амволи ба сифати гарав ва байъона додашуда;

в) тарҳи харочоти зиёда аз меъёрҳои дар Дастурамали мазкур муқарраршуда;

г) андоз аз даромад ва андоз аз ғойдае, ки дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон ё дар давлатҳои дигар супорида шудааст;

д) ҷаримаҳо ва фоизҳое, ки ба бучети Ҷумҳурии Тоҷикистон ё бучети дигар давлат пардохта шудаанд (бояд пардохта шаванд).

20. ҚОИДАҲОИ УМУМИИ БАҲИСОБГИРИИ АНДОЗ

73. Мутобиқи талаботи қисми 4 моддаи 48 Кодекси андоз супорандагони андози фоида вазифадоранд усули ҳисобу замкунии баҳисобгириро истифода намоянд.

Андозсупорандагон метавонанд усули ҳисобу замкуниро вобаста бо стандартҳои миллии ҳисобдорӣ муҳосибӣ ё ин ки стандартҳои байналмилалӣ ҳисобдорӣ молиявӣ истифода намоянд.

Дар асоси қисми 7 моддаи 10 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи ҳисобдорӣ муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ» субъектони дорои манфиати умум бояд ҳисоби муҳосибӣ баранд ва ҳисоботи молиявиро дар асоси стандартҳои байналмилалӣ амалӣ намоянд.

Корхонаҳои хусусияти ҷамъиятӣ дошта, ки дорои яке аз нишонаҳои зерин мебошанд, мутобиқи талаботи Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3 апрели соли 2012, №154 субъектҳои дорои манфиати умум доништа мешаванд:

- а) бонкҳо, новобаста аз шакли ташкилӣ-ҳуқуқӣ ва шакли моликият;
- б) ташкилотҳои суғуртавӣ, новобаста аз шакли ташкилӣ-ҳуқуқӣ ва шакли моликият;
- в) биржаҳо, новобаста аз шакли ташкилӣ-ҳуқуқӣ ва шакли моликият;
- г) фондҳои кафолатии пасандозҳои шахсони воқеӣ;
- д) фондҳои нафақавӣ (ба истиснои ташкилотҳои бучетӣ);
- е) шахсони ҳуқуқӣ, ки коғазҳои қиматноки онҳо дар биржаҳои фондии Ҷумҳурии Тоҷикистон гардиш мекунанд;
- ж) субъектони монополияи табиӣ;
- з) субъектҳое, ки нишондиҳандаҳои молиявӣ ва миқдории онҳо (ба истиснои ташкилотҳои бучетӣ ва хоҷагиҳои деҳқонӣ) дар соли ҳисоботӣ гузашта ақалан ба яке аз нишондоҳои зерин мувофиқат менамояд:

-ҳаҷми дороиҳои умумӣ на камтар аз 100 000 000 (сад миллион) сомонӣ;

-шумораи кормандон на камтар аз 1 000 (ҳазор) нафар;

и) ташкилотҳо ва фондҳои ҷамъиятии ғайритиҷоратӣ, ки дар давраи соли охирини ҳисоботӣ ҳаҷми умумии воридоти маблағҳо бо назардошти ҳамаи андозҳо на камтар аз 10 000 000 (даҳ миллион) сомонӣ бошад.

74. Андозсупоранда вазифадор аст баҳисобгирии ҳамаи амалиёти марбут ба фаъолияташро, ки барои муайян кардани оғоз, ҷараён ва ба охиerrasии он имконият медиҳанд, таъмин намояд.

75. Андозсупоранда вазифадор аст баҳисобгирии даромадҳо ва хароҷотҳоро дар асоси маълумотҳои бо ҳуҷҷатҳо асоснокшуда аниқ ва саривақт пеш барад ва даромадҳо ва хароҷотҳоро ба давраҳои

ҳисоботии дахлдоре, ки дар зарфи он онҳо гирифта ё пардохта шудаанд ба роҳ монад.

76. Бо мақсади андозбандӣ ҳама гуна амалиёти бо асъори хориҷӣ анҷомдодашуда бо асъори миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо қурби расмии Бонки Миллии Тоҷикистон дар рӯзи анҷом дода шудани амалиёт ҳисоб карда мешавад.

77. Асъори хориҷие, ки нисбати он қурби расмии Бонки Миллии Тоҷикистон мавҷуд нест, вобаста ба қурби ин асъор нисбати доллари Иёлоти Муттаҳидаи Амрико (минбаъд ИМА) муайян карда мешавад.

78. Дар сурати тағйир ёфтани усули баҳисобгирӣ, ки андозсупоранда истифода мебарад, тағйирёбӣ нисбати баҳисобгирии даромад, хароҷот ва дигар унсурҳое, ки ба маблағи андоз таъсир мерасонанд, бояд дар соли тағйир додани усули баҳисобгирӣ дохил карда шаванд, то ин, ки ҳеҷ яке аз ин унсурҳо сарфи назар нагарданд ё дубора ба ҳисоб гирифта нашаванд.

79. Нисбати супорандагони андоз аз арзиши иловашуда даромаду хароҷот бе андоз аз арзиши иловашуда ба ҳисоб гирифта мешавад, ба истиснои хароҷоте, ки нисбати он ба ҳисоб гирифтани андоз аз арзиши иловашуда иҷозат дода намешавад.

80. Андозсупорандае, ки тибқи усули ҳисобу замкунӣ баҳисобгириро пеш мебарад, ўҳдадор аст новобаста аз вақти гирифтани даромади воқеӣ ё ин ки пардохти ўҳдадорӣ мутобиқи бобҳои 21 ва 22 Дастурамал даромад ва хароҷотро дар санаи ба даст овардани ҳуқуқ ба даромад ва ё ин ки ба миён омадани ўҳдадорӣ барои пардохт ба ҳисоб гирад.

21. ЛАҲЗАИ ГИРИФТАНИ ДАРОМАД ҲАНГОМИ ИСТИФОДАИ УСУЛИ ҲИСОБУ ЗАМКУНӢ

81. Ҳуқуқи гирифтани даромад ҳангоме пайдошуда ба ҳисоб меравад, ки агар маблағи дахлдор яқинан ба андозсупоранда пардохта шавад ё андозсупоранда тамоми ўҳдадориҳояшро тибқи муомилот ё шартнома иҷро кардааст.

82. Агар андозсупоранда корро иҷро кунад ё хизмат расонад, ҳуқуқи гирифтани даромад дар лаҳзаи иҷрои ниҳоии кор ё хизматрасонии дар муомилот ё шартнома пешбинишуда ба даст овардашуда ба ҳисоб меравад.

Агар аҳд ё шартнома иҷрои кор ё хизматрасониро марҳала ба марҳала пешбинӣ намояд, ҳуқуқи гирифтани даромад дар ҳар марҳала дар лаҳзаи ниҳоии иҷрои кор ё хизматрасонии ин марҳала пайдо мешавад, агар боби 24 ҳамин Дастурамал тартиби дигаре пешбинӣ накарда бошад.

83. Агар андозсупоранда даромад гирад ё ҳуқуқи гирифтани даромад дар шакли фоиз ё даромад барои ба иҷора додани амволро дошта бошад, ҳуқуқи гирифтани даромад дар лаҳзаи ба охир расидани мўҳлати ўҳдадории қарз ё шартномаи иҷора ба даст овардашуда ҳисоб

мешавад. Агар мӯхлати ӯҳдадории қарз ё шартномаи иҷора якчанд давраи андозро дар бар гирад, даромад тибқи ин давраҳои андоз мутобиқи тартиби ҳисоби он тақсим карда мешавад.

22. ЛАҲЗАИ ХАРОЧОТ НАМУДАН ҲАНГОМИ ИСТИФОДАИ УСУЛИ ҲИСОБУ ЗАМКУНӢ

84. Лаҳзаи хароҷот намудан вобаста ба аҳд (шартнома) лаҳзаи иҷрои ҳамаи шартҳои зайл ҳисобида мешавад, ба шарте агар ҳамин боб муқаррароти дигаре пешбинӣ накарда бошад:

а) ҳангоми аз тарафи андозсупоранда бечунучаро эътироф шудани ӯҳдадории молиявӣ;

б) ҳангоми ба қадри кифоя дақиқ баҳо додан ба ҳаҷми ӯҳдадории молиявӣ;

в) агар ҳамаи тарафҳои дар аҳд ё шартнома иштирокдошта воқеан тибқи аҳд ё шартнома ӯҳдадориҳояшонро иҷро кунанд ва маблағҳои дахлдор бечунучаро пардохта шаванд.

85. Вобаста ба шартҳои дар банди 84 Дастурамал ӯҳдадории молиявӣ маънои ӯҳдадориеро дорад, ки андозсупоранда мутобиқи аҳд (шартнома) қабул кардааст ва тарафи дигари дар аҳд (шартнома) иштирокдошта бо мақсади иҷрои он вазифадор аст, ки даромади дахлдорро дар шакли пулӣ ё шакли дигар ба андозсупоранда пешниҳод намояд.

86. Ҳангоми пардохти фоизҳо тибқи ӯҳдадории қарз ё пардохт барои амволи ба иҷора гирифташуда лаҳзаи хароҷот намудан лаҳзаи ба охир расидани мӯхлати ӯҳдадории қарз ё шартномаи иҷора ҳисобида мешавад. Агар мӯхлати ӯҳдадории қарз ё шартномаи иҷора якчанд давраи андозро дар бар гирад, хароҷот тибқи ин давраҳои андоз мувофиқи тартиби ҳисоби он тақсим карда мешавад.

23. СОҲИБИИ МУШТАРАК

87. Дар мавриди созишномаи хаттӣ дар бораи соҳибии муштаракӣ молу мулк ё якҷоя анҷом додани фаъолияти соҳибкорӣ ё созишномаи дигари хаттӣ, ки на камтар аз ду соҳибро бидуни таъсиси шахси ҳуқуқӣ пешбинӣ мекунад, онҳо мувофиқи ҳиссаи иштироқашон андозбандӣ карда мешаванд.

24. ДАРОМАДҲО ВА ТАРҲҲО АЗ РӮИ ҚАРОРДОДҲОИ ДАРОЗМУДДАТ

88. Даромад ва тарҳҳо дар сурати аз тарафи андозсупоранда истифода бурдани баҳисобгирӣ тибқи усули ҳисобу замкунӣ марбут ба қарордодҳои дарозмуддат оид ба ҳар як соли андоз дар асоси ҳаҷми иҷрои амалии онҳо нишон дода мешаванд.

89. Тавассути муқоисаи хароҷоти дар давоми соли андоз суратгирифта бо хароҷоти умумии баҳогузори тибқи чунин қарордод пешбинишуда ҳаҷми иҷрои қарордодро муайян менамояд.

90. Зери мафҳуми "қарордоди дарозмуддат" ба истиснои қарордодҳое, ки тибқи пешбиниҳо бояд дар доираи 6 моҳи баъди оғози қарордод мувофиқи қарордод пешбинигардида ба анҷом расанд, қарордод барои истеҳсол, насб, сохтмон, ё хизматрасонии дахлдор, ки дар доираи соли андоз, ки дар он қарордод пешбинишуда оғоз гардида, ба охир расонида нашудааст, фаҳмида мешавад.

25. ТАРТИБИ БАҲИСОБГИРИИ ЗАХИРАҲОИ МОЛИЮ МОДДӢ

91. Бо мақсадҳои андозбандӣ баҳисобгирии захираҳои молию моддӣ танҳо тибқи муқаррароти амалкунанда оид ба баҳисобгирии муҳосибӣ, ки дар асоси қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба баҳисобгирии муҳосиботӣ таҳия гардидаанд, ба анҷом расонида мешавад.

92. Андозсупоранда вазифадор аст, ки ҳангоми баҳисобгирии захираҳои молию моддӣ арзиши молҳои истеҳсолнамуда ё харидаашро, ки мутаносибан дар асоси хароҷоти истеҳсолӣ (арзиши асли) ё нархи хариди онҳо муайян карда мешавад, дар ҳисоботи андоз нишон диҳад. Аз ҷумла андозсупоранда вазифадор аст ба арзиши ин молҳо хароҷоти нигоҳдорӣ ва интиқоли онҳоро ҳамроҳ кунад.

93. Андозсупоранда ҳақ дорад, ки ҳангоми ба ҳисоб гирифтани захираҳои молию моддӣ арзиши мол ё маҳсулоти нуқсондор, ботинан кӯҳнашуда ё аз мӯд баромадаро, ки бо ҳамин сабаб ё бо сабабҳои шабеҳ бо нархи зиёдтар аз хароҷоти барои истеҳсоли (нархи хариди) онҳо сарфшуда фурӯхтан мумкин нест, дар асоси нархе, ки онҳоро фурӯхтан мумкин аст, баҳо диҳад.

94. Нисбати молҳое, ки андозсупоранда оид ба онҳо баҳисобгирии инфиродӣ пеш намебарад, ӯ метавонад барои баҳисобгирии захираҳои молию моддӣ яке аз се усулҳои зеринро истифода барад:

а) усули ФИФО (ибораи англисӣ – first in first out), ки мутобиқи он дар давраи ҳисоботӣ сараввал молҳои дар аввали давраи ҳисоботӣ ба захираҳои молию моддӣ дохилгардида ва сипас молҳое, ки дар давоми давраи ҳисоботӣ истеҳсол (харид) шудаанд, мувофиқи навбати истеҳсолшон (харидашон) фурӯхташуда (истифодашуда) ҳисоб карда мешаванд;

б) усули ЛИФО (ибораи англисӣ – last in first out), ки мутобиқи он дар давраи ҳисоботӣ сараввал молҳое, ки охири истеҳсол (харид) шудаанд, фурӯхташуда (истифодашуда) ҳисоб карда мешаванд;

в) усули баҳо додан тибқи арзиши аслии миёна.

Усули ФИФО – ба он асос ёфтааст, ки арзиши аслии маҳсулоти дар навбати аввал харидашуда бо моли дар навбати аввал фурӯхташуда дахл дорад. Арзиши аслии маҳсулоти дар охири давра мавҷудбуда ба хариди

охир дахл дорад ва арзиши аслии фурӯхташуда бошад ба маҳсулоти барвақттар харидашуда дахл дорад.

Усули ЛИФО – ин усул ба он асос ёфтааст, ки арзиши аслии маҳсулоти охирон харидашуда барои муайян намудани нархи моли дар навбати аввал фурӯхташуда истифода мешавад, арзиши аслии маҳсулоти дар захира буда дар асоси арзиши аслии маҳсулоти дар аввал харидашуда муайян карда мешавад.

Агар усули баҳогузори захираҳои молию моддӣ аз рӯи арзиши аслии миёна истифода шавад, ин маънои онро дорад, ки арзиши захираҳои молию моддӣ – ин арзиши миёнаи захираҳои молию моддӣ мавҷудбуда дар аввали давра ҷамъи ҳамаи молҳои дар ин давра харидашударо инъикос менамояд. Арзиши миёна бо роҳи тақсими арзиши умумӣ бар шумораи молҳо муайян карда мешавад.

Мисол:

№	Мазмуни амалиёт, нишондиҳандаҳо	Усули арзиши миёна	Усули ФИФО	Усули ЛИФО
1.	Бақияи захираҳои молию моддӣ (ЗММ) дар аввали давраи ҳисоботӣ, дон Нархи як воҳид, сомонӣ	1 000 500	1 000 500	1 000 500
	Ҳамагӣ, сомонӣ	500 000	500 000	500 000
2.	Дар давраи ҳисоботӣ ворид шуд, дон Нархи як воҳид, сомонӣ	300 520	300 520	300 520
	Дар давраи ҳисоботӣ ворид шуд, дон Нархи як воҳид, сомонӣ	300 530	300 530	300 530
	Ҳамагӣ, сомонӣ	762 000	762 000	762 000
3.	Дар давраи ҳисоботӣ фурӯхта шуд, дон	1200	1200	1200
4.	Бақияи ЗММ дар охири давраи ҳисоботӣ, дон	300	300	300
5.	Арзиши аслии як воҳиди ЗММ, сомонӣ	$1000*500+300*520+200*530/1500=508$	$(762000 - 158000)/1200 = 503$	$(762000-150000)/1200 = 510$
6.	ЗММ барои истеҳсолот аз ҳисоб бароварда шуд,	$1200*508=609600$	$762000-158000=604000$	$762000-150000 = 612000$

	<i>сомони</i>			
7.	<i>Бақияи ЗММ дар анбор, сомони</i>	$300*508=$ 152400	$200*530+$ $100*520=$ 158000	$300*500=$ 150000

26. БАҲИСОБГИРӢ ҲАНГОМИ ИҶОРАИ МОЛИЯВӢ (ЛИЗИНГ)

95. Агар иҷорадиҳанда то оғози иҷораи молиявӣ (лизинг) соҳиби молу мулки моддии истехлокшаванда бошад, муомилот ҳамчун фурӯши молу мулк аз тарафи иҷорадиҳанда ва харидани он аз ҷониби иҷорагир доништа мешавад.

96. Молу мулки моддии истехлокшавандае, ки тибқи шартномаи иҷораи молиявӣ (лизинг) ба иҷора дода мешавад, дар давраи амали шартномаи иҷораи молиявӣ (лизинг) бояд дар баланси иҷорагир ба ҳисоб гирифта шавад ва ин ба иҷорагир ҳуқуқ медиҳад тарҳхоро вобаста ба предмети лизинг (аз ҷумла истехлок ва хароҷоти таъмир) амалӣ намояд.

27. ТАРҲҲОИ ҶУБРОНШАВАНДА ВА ИХТИСОРИ ЗАХИРАҶО

97. Агар маблағи хароҷот, зарар ва қарзҳои шубҳаноки пештар тарҳшуда ҷуброн гардад, маблағи гирифташуда даромади он давраи андозбандие ҳисоб карда мешавад, ки ҷуброн анҷом дода шудааст.

98. Агар захираҷое, ки нисбати онҳо пештар мутобиқи бобҳои 10 ва 11 Дастурамал нисбати қарзҳои безътимод ва ҳиссачудокуниҳо ба фондҳои захиравии суғурта тарҳ сураат гирифта бошад, ихтисор шаванд, маблағи ҷунин ихтисор ба даромад дохил карда мешавад.

28. ФОИДА ВА ЗАРАР ҲАНГОМИ ФУРӢШ Ӣ СУПОРИДАНИ ДОРОИҶО

99. Фоида аз фурӯш Ӣ супоридани дороиҳо фарқи мусбии байни маблағҳои аз фурӯш Ӣ супоридани дороиҳои бадастомада ва арзиши дороиҳо, ки боби 29 Дастурамал муқаррар намудааст, иборат мебошад. Ҳангоми дар асоси ройгон Ӣ бо нархҳои тахфифӣ супоридани дороиҳо фоидаи шахсе, ки дороиҳоро додааст, ҳамчун фарқи мусбии байни нархи бозории амволи ба ҳамин тарз супоридашаванда ва арзиши он муайян карда мешавад.

100. Зарари аз фурӯш Ӣ супоридани дороиҳо расонидашуда мутобиқи боби 29 Дастурамал фарқи манфии байни маблағҳои аз фурӯш Ӣ супоридани дороиҳо воридгардида ва арзиши дороиҳо мебошад.

101. Бандҳои 99 ва 100 Дастурамал нисбати дороиҳои тибқи гурӯҳҳои истехлокшаванда, инчунин нисбати захираҳои молию моддӣ татбиқ намегарданд.

29. АРЗИШИ ДОРОИҶО

102. Ба арзиши дороиҷо харочот барои харидани онҷо, истехсол, сохтмон, васл ва насб, инчунин дигар харочоте, ки арзиши онҷоро зиёд мекунад, бо назардошти зиёдшавии арзиши дороиҷо дар натиҷаи азнавбаҳоидиҳӣ (азнавнархгузорӣ) ба истисноии харочот, ки нисбати онҷо андозсупоранда барои тарҳ ҳуқуқ дорад, дохил карда мешаванд.

103. Агар танҷо як қисми дороиҷо фурӯхта ё дода шаванд, пас арзиши дороиҷо дар лаҳзаи фурӯш ё додан байни қисмҳои боқимонда ва қисмҳои фурӯхта ё додашуда тақсим карда мешавад.

30. ЭЪТИРОФ НАШУДАНИ ФОИДА Ё ЗАРАР

104. Дар ҳолатҳои зерин фоида ё зарар ҳангоми ҳисоб намудани андози фоида эътироф карда намешавад:

а) доду гирифтаи дороиҷо байни зану шавҳар;

б) доду гирифтаи дороиҷо байни собиқ ҳамсарон ҳангоми бекор кардани акди никоҳ;

в) дар ҳолати беғаразона нобуд кардани дорои ё бегона кардани он бо реинвеститсияи маблағҳо (масалан, ҷубронпулии суғуртавии гирифташуда ҳангоми беғаразона нобуд сохтани дорои) дар дороиҳои шабеҳи онҷо ё дар дороиҳои дорои ҳамон хусусият то ба охир расидани соли дуҷуми баъди соли, ки дорои нобуд ё бегона карда шудааст.

105. Арзиши дороии ивазшаванда, ки дар зербанди в) банди 104 Дастурамал зикр шудааст, бо назардошти (дар сатҳи) арзиши дороии ивазкардашуда дар лаҳзаи нобуд ё бегона кардани он ба афзоиши арзиши дороии ивазшаванда ба фарқи мусбии байни харочоти андозсупоранда барои реинвеститсия ва бузургии воридот мутобиқи сарҳати сеҷуми банди 104 Дастурамал муайян карда мешавад.

106. Арзиши дороии дар натиҷаи аҳд (шартнома) бадастомада, ки ҳангоми он фоида мувофиқи зербандҳои а) ва б) банди 104 Дастурамал барои мақсадҳои андозбандӣ ба ҳисоб гирифта намешавад, аз арзиши дороӣ барои тарафи супорандаи он дар санаи аҳд иборат мебошад.

107. Ҳамин боб нисбат ба дороиҷое, ки аз рӯи гурӯҳҳои истехлок мешаванд, татбиқ намегардад, ба истисноии зербандҳои а) ва б) банди 104 Дастурамал, ки онҷо ҳангоме татбиқ мегарданд, ки ҳамаи дороиҳои гурӯҳ дар як вақт дода шаванд.

31. ПАРДОҲТҶОИ ҶОРИИ (ПЕШПАРДОҲТИ) АНДОЗ

108. Супорандагони андоз аз фоида, ба истисноии шахсоне, ки мутобиқи фасли XVI Кодекси андоз (низомҳои махсус) андозбандӣ мешаванд, вазифадоранд пардохти ҷорӣ хармоҳаро ба бучет на дертар аз санаи 15-уми моҳе, ки баъд аз моҳи ҳисоботӣ фаро мерасад, анҷом диҳанд.

109. Супорандагони андоз аз фоида, ба истиснои шахсоне, ки дар баҳисобгирии нозироти андози андозсупорандагони калон мебошанд ва шахсоне, ки маблағи андоз аз фоидаи онҳо барои соли гузаштаи тақвимӣ аз маблағи муайяннамудаи Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар мувофиқа бо мақоми ваколатдори давлатӣ зиёд мебошад, вазифадоранд ҳар семоҳа пардохти ҷориро ба буҷет на дертар аз санаи 15-уми моҳе, ки баъди семоҳаи ҳисоботӣ фаро мерасад, анҷом диҳанд.

Андозсупорандагони андози фоида, ки ба рӯйхати Нозироти андозсупорандагони калон дохил карда шуданд ва андозсупорандагоне, ки дар давраи пешинаи ҳисоботӣ даромади андозбандишавандашон зиёда аз 3 000 000 (се миллион) сомонӣ мебошад, вазифадоранд ҳар моҳ пардохти ҷориро ба буҷет на дертар аз санаи 15-уми моҳи минбаъдаи баъди моҳи ҳисоботӣ фаро расида, анҷом диҳанд.

110. Маблағи ҳар пардохти ҷорӣ моҳона (семоҳа) дар давраи 12-моҳа, ки ҳар 15-уми апрел оғоз меёбад, наметавонад аз ҳар як маблағҳои зерин камтар бошад:

- а) аз дувоздаҳ як қисми (аз чор як қисми) маблағи андоз аз фоида барои соли гузаштаи андоз, ки ба коэффитсенти 1,1 зиёд карда шудааст;
- б) 1 фоизи даромади умумии моҳи (семоҳаи) ҳисоботӣ.

111. Пардохтҳои ҷорӣ андоз аз фоида ба маблағи ин андози барои соли тақвимӣ пардохтшаванда ба ҳисоб гирифта мешаванд. Ҳама гуна пардохтҳои барзиёди ҷорӣ андоз аз фоида дар муқоиса бо ўҳдадорӣ доир ба ин андоз барои соли тақвимӣ ба ҳисоби ўҳдадориҳо оид ба дигар андозҳо гирифта мешаванд ё ба андозсупоранда баргардонида мешаванд.

112. Пардохтҳои ҷорӣ аз рӯи андоз аз фоида пардохтҳои ҳатмӣ буда, барои сари вақт напардохтани онҳо фоизҳо ҳисоб карда мешаванд.

Мисол: ҚДММ «Арзон» дар соли 2012 андозҳоро тибқи низоми соддакардашуда пардохт намуда, бинобар аз ҳадди муқарраршуда гузаштан дар соли 2013 ба низоми умумии андозбандӣ гузашта, супорандаи андози фоида гардид.

Бинобар он ки Ҷамъият дар соли 2012 супорандаи андози фоида набуд, пас аз дувоздаҳ як қисми (аз чор як қисми) маблағи андоз аз фоида барои соли гузаштаи андоз, ки ба коэффитсенти 1,1 зиёд карда шудааст, ба сифр баробар аст:

$$0/12 * 1,1 = 0$$

Аз ин рӯ, Ҷамъият дар соли аввал баъди аз низоми соддакардашудаи андозбандӣ ба низоми умумии андозбандӣ гузаштан аз дувоздаҳ як қисми маблағи андоз аз фоида барои соли гузаштаи андоз, ки ба коэффитсенти 1,1 зиёд карда шудааст, пардохт намекунад.

Новобаста аз чунин ҳолат Ҷамъият вазифадор аст, ки аз январи соли 2013 сар карда ҳамчун пешпардохти ҷорӣ андози фоида на камтар аз 1 фоизи даромади умумӣ, ки ҳамчун маблағи андози фоида барои соли тақвимӣ ҳисоб мешавад, пардохт намояд.

Соли 2013

моҳ	Даромади умумӣ	пардохти ҷории андоз	1% -и даромади умумӣ	Пардохти воқеӣ ба буҷет
Январ	80 000	0	800	800
Феврал	70 000	0	700	700
Март	120 000	0	1200	1200
Апрел	95 000	0	950	950
Май	130 000	0	1300	1300
Июн	0	0	0	0
юл	60 000	0	600	600
август	140 000	0	1400	1400
сентябр	70 000	0	700	700
октябр	50 000	0	500	500
ноябр	200 000	0	2000	2000
декабр	180 000	0	1800	1800
	1 195 000		11 950	11 50

1) Фарз мекунем, ки тарҳҳои Ҷамъият дар соли 2013 маблағи 950 000 сомониро таъкил медиҳад.

$1\,195\,000 - 950\,000 = 245\,000$ сомонӣ – фоидаи андозбандишаванда;

$245\,000 * 25\% = 61\,250$ – андози ҳисобшудаи фоида дар соли 2013;

$61\,250 - 11950$ (пардохти ҷории андоз) = 49300 сомонӣ маблағи андози фоида, ки бояд ба буҷет пардохт карда шавад.

2) Фарз мекунем, ки тарҳҳои Ҷамъият дар соли 2013 маблағи 1 200 000 сомониро таъкил медиҳад.

$1\,195\,000 - 1\,220\,000 = -5\,000$ сомонӣ – Ҷамъият зарар гирифт.

Дар асоси талаботи банди 18 Дастурамал, маблағи андози фоида барои соли 2013 як фоизи даромади умумии Ҷамъият, яъне 11 950 сомониро таъкил медиҳад.

Тартиби ҳисоб намудани пардохтҳои ҷории андози фоида дар соли 2014-ро дида мебароем. Фарз мекунем, ки андози фоидаи Ҷамъият дар соли 2013 маблағи 61 250 сомониро таъкил медиҳад.

$61\,250 / 12 * 1,1 = 5615$ сомонӣ

Соли 2014

моҳ	Даромади умумӣ	Пардохти ҷории андоз $61\,250/12 * 1,1 = 5615$	1% даромади умумӣ	Муқоисаи ду бузургӣ, калонтари онҳо ҳамчун пардохти ҷорӣ пардохта мешавад	Пардохти воқеӣ ба буҷет
январ	56 000	0	560	$0 < 560$	560
феврал	99 000	0	990	$0 < 990$	990

Март	320 000	0	3200	0<3200	3200
апрел	600 000	5615	6 000	5615<6000	6000
Май	700 000	5615	7 000	5615<7000	7000
Июн	145 000	5615	1450	5615>1450	5615
Июл	60 000	5615	600	5615>600	5615
август	140 000	5615	1400	5615>1400	5615
сентябр	200 000	5615	2000	5615>2000	5615
октябр	50 000	5615	500	5615>500	5615
ноябр	30 000	5615	300	5615>300	5615
декабр	0	5615	0	5615>0	5615
	2 400 000		24 000		57 055

1) Фарз мекунем, ки тарҳҳои Ҷамъият дар соли 2014 маблағи 2 000 000 сомониро ташиқил медиҳад.

$2\,400\,000 - 2\,000\,000 = 400\,000$ – фоидаи андозбандишавандаи Ҷамъият
 $400\,000 * 25\% = 100\,000$ – маблағи ҳисобшудаи андози фоида дар соли 2014.
 $100\,000 - 57\,055$ (пардохти ҷори андоз) = 42 945 сомонӣ маблағи андози фоида, ки бояд ба буҷет пардохт карда шавад.

2) Фарз мекунем, ки тарҳҳои Ҷамъият дар соли 2014 маблағи 2 500 000 сомониро ташиқил медиҳад.

$2\,400\,000 - 2\,500\,000 = -100\,000$ сомонӣ – Ҷамъият зарар гирифт.

Дар асоси талаботи банди 18 Дастурамал, маблағи андози фоида барои соли 2014 як фоизи даромади умумии Ҷамъият, яъне 24 000 сомониро ташиқил медиҳад.

32. ИМТИЁЗҲОИ АНДОЗ АЗ ФОИДА

113. Аз пардохти андози фоида инҳо озоданд:

а) муассисаҳо, ташкилотҳои динӣ, эҳсонкорӣ, ташкилотҳои байниҳукумати ва байнидавлатии (байналмилалии) ғайритиҷоратӣ, ба истиснои фоидае, ки онҳо аз фаъолияти соҳибкорӣ мегиранд. Чунин муассисаҳо ва ташкилотҳо ба ҳисобгирии ҷудогонаи фаъолияти асосӣ (фаъолияте, ки аз андоз аз фоида озод аст) ва фаъолияти соҳибкориро пеш мебаранд;

б) маблағгузарониҳои ройгон, молу мулкҳои ройгон, грантҳо, аъзоҳаққиҳо ва хайрияҳо, ки ташкилотҳои ғайритиҷоратӣ мегиранд ва барои фаъолияти ғайритиҷоратӣ истифода мебаранд, манбаи андозбандии андоз аз фоида ҳисоб карда намешаванд;

в) дар сурати дар як вақт дар соли ҳисоботии андоз дар корхонаҳо (ба истиснои корхонаҳо, ки ба фаъолияти савдо, миёнаравӣ, таъминотӣ – фуруш ва захиракуни), мавҷуд будани ҳолатҳои зерин, онҳо аз андозбандии андоз аз фоида озод карда мешаванд:

- на камтар аз 50% шумораи кормандонро маъҷубон ташкил диҳанд;

- на камтар аз 50% маблағҳои музди меҳнат ва дигар таъминоти моддӣ, аз ҷумла натуралӣ, барои эҳтиёҷоти маъҷубон сарф карда шавад;

г) Бонки миллии Тоҷикистон ва Хазионаи суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ;

д) суди сахмияҳое (дивидендҳое), ки корхонаҳои резидентӣ аз корхонаҳои резидентӣ мегиранд;

е) корхонаҳои нави молистеҳсолкунанда аз санаи бақайдгирии ибтидоии давлатӣ ҳангоми аз ҷониби муассисони онҳо дар мӯҳлати 12 моҳи тақвими аз санаи бақайдгирии давлатӣ ба фонди оинномавии ҷунин корхонаҳо ворид намудани ҳаҷмҳои дар поён пешбинигардидаи сармоягузориҳо:

- агар ҳаҷми сармоягузориҳо аз 200 ҳазор доллари ИМА то 500 ҳазор доллари ИМА бошад, 2 сол;

- агар ҳаҷми сармоягузориҳо аз 500 ҳазор доллари ИМА то 2 миллион доллари ИМА бошад, 3 сол;

- агар ҳаҷми сармоягузориҳо аз 2 миллион то 5 миллион доллари ИМА бошад, 4 сол ва

- агар ҳаҷми сармоягузориҳо бештар аз 5 миллион доллари ИМА бошад, 5 сол аз пардохти андоз аз Ҷоида озод карда мешаванд.

***Мисол:** ҚДММ «Шарбат» моҳи августи соли 2013 ба гирифта шуд. Ҷаъолияти асосии Ҷамъият истеҳсоли шарбатҳои табиӣ аст. Ҳангоми бақайдгирӣ армоҷи оинномавии Ҷамъият ба маблағи 1 миллион сомонӣ эълон карда шуд, ки бо қурби асъори милли ($\$1=4,83$ сомонӣ) ба 207 040 доллари амрикоӣ баробар аст.*

Бо шартӣ он ки муассисони Ҷамъият дар давоми 12 моҳи тақвими аз лаҳзаи бақайдгирӣ маблағи эълоншудаи сармоҷи оинномавиро пардохт менамоянд ва ҳангоми пардохт намудан маблағи сармоҷи оинномавӣ аз 200 000 доллари амрикоӣ зиёд аст. Ҷамъият дар соли бақайдгирӣ давлатӣ, яъне аз лаҳзаи бақайдгирӣ то 31 декабри соли 2013 ва иловатан солҳои 2014 ва 2015 аз пардохти андози Ҷоида озод карда мешавад.

Агар сармоҷи оинномавӣ дар давоми 12 моҳи тақвими аз рӯзи бақайдгирии давлатӣ аз ҷониби муассисон пардохт карда нашавад, пас имтиёзи қаблан истифодашуда безътибор карда мешавад ва андозсупоранда вазифадор аст, ки андозҳои муқарраршударо бо назардошти ҷаримаҳояш ба буҷети давлатӣ пардохт намояд.

Минбаъд афзун намудани сармоҷи оинномавӣ барои тамдид кардани мӯҳлати имтиёзи андозӣ тибқи банди 113 Дастурамал асос шуда наметавонад.

114. Дар асоси зербанди е) банди 113 Дастурамал озодкунӣ аз андози Ҷоида (таътили андоз) дар ҳолати аз нав ба қайд гирифтани корхона ё азнавташкилдиҳии он, тағйирёбии моликони корхона, тағйирот дар шакли ташкилию ҳуқуқӣ ва дигар ҷунин тағйирот татбиқ карда намешаванд. Имтиёзи мазкур нисбат ба шахсоне, ки низомҳои имтиёзноки андозбандиро истифода мебаранд (ё қаблан истифода

мебурданд), татбик намегардад.

115. Давраи имтиёзҳо, ки дар зербанди е) банди 113 Дастурамал пешбинӣ шудааст, метавонад дар асоси аризаи андозсупоранда ҳангоми гузариш ба низоми махсуси андозбандӣ ва баръакс давом ёбад.

33. ТАРТИБИ АНДОЗБАНДИИ ҒАЙРИРЕЗИДЕНТ ҲАНГОМИ ГИРИФТАНИ ФОИДА АЗ МАНБАИ ВОҶЕЪ ДАР ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН, КИ БА МУАССИСАИ ДОИМИИ ҒАЙРИРЕЗИДЕНТ МАРБУТ НАМЕБОШАД

116. Даромади ғайрирезидент аз манбаи воқеъ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки ба муассисаи доимии ҳамин ғайрирезидент дар каламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон марбут намебошад, дар манбаи пардохт ҳамчун даромади умумӣ, бе тарҳи хароҷот (ба истиснои талаботи моддаи 177 Кодекси андоз тарҳи дар ҳолати андозбандӣ, ки андоз аз арзиши иловашударо дар бар мегирад ва бояд ба ғайрирезидент дода шавад, андози аз арзиши иловашуда аз ҳамин маблағи умумӣ дошташуда), бо меъёри муқаррарнамудаи банди 121 Дастурамал бояд андозбандӣ гардад.

Манбаи пардохти даромади ғайрирезидент – ин ташкилот ё шахси воқеие, ки аз ӯ (ё аз ҳисоби ӯ) андозсупоранда даромад мегирад.

Даромади ғайрирезидент аз манбаҳои воқеъ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон – ин даромадҳои мебошад, ки дар қисми 24 моддаи 17 Кодекси андоз оварда шудааст.

117. Таҳти мафҳуми пардохти даромад супоридани пул дар шакли нақд ва (ё) ғайринақдӣ, қоғазҳои қиматнок, молҳо, дигар молу мулк, иҷрои корҳо, хизматрасониҳо фаҳмида мешаванд.

118. Пардохтҳо ба манфиати ғайрирезидентҳо дар асоси банди 116 Дастурамал вобаста бо таҳвили молҳо ҳангоми амалиёти тичорати хориҷӣ (вобаста бо воридоти молҳо) ба каламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон, дар манбаи пардохт бояд андозбандӣ нагардад.

***Мисол:** Корхонаи резидентӣ «Дорои» аз давлати хориҷӣ бо назардошти дастрас намудани он ба Ҷумҳурии Тоҷикистон ба маблағи 150000 сомонӣ мол мехарад. Ин маблағ 100000 сомонӣ арзиши мол ва 30000 сомонӣ дигар хароҷотҳои фурӯшандаро (сугурта, бор кардан, боркашонӣ ва ғайра) дар бар мегирад. Ҳангоми ба ғайрирезидент пардохтани 130000 сомонӣ ин маблағ дар манбаи пардохт андозбандӣ карда намешавад.*

Тибқи банди 118 Дастурамали мазкур, ҳангоми ба ғайрирезидент пардохт намудани 30 000 сомонӣ барои сугурта, бор кардан ва боркашонӣ нигоҳдорӣ андоз аз манбаи пардохт анҷом дода намешавад, чунки хароҷоти мазкур ба арзиши мол зам карда шуда, боқи гумрукӣ ва андоз аз арзиши аслии гирифта мешавад.

119. Андозбандии даромадҳои ғайрирезидент дар манбаи пардохт, сарфи назар аз ихтиёрдории ин ғайрирезидент нисбати даромадҳои худ,

ки дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ба даст оварда шудаанд, ба манфиати шахсони сеюм дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва (ё) воҳидҳои махсуси худ дар дигар давлатҳо, анҷом дода мешавад.

120. Андоз аз даромади ғайррезидент аз манбаи воқеъ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон новобаста аз шакл ва маҳали пардохти даромад ситонида мешавад.

121. Бо назардошти муқаррароти банди мазкур ва дигар муқаррароти ҳамин Дастурамал даромадҳои ғайррезидент аз манбаҳои воқеъ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки бо муассисаи доимии ин ғайррезидент дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон алоқаманд намебошад, бояд дар манбаи пардохт ҳамчун даромади умумӣ, бе тарҳи хароҷот (ба истиснои андоз аз арзиши иловашудаи тибқи талаботи моддаи 177 Кодекси андоз андозбандишуда), тибқи меъёрҳои зайл андозбандӣ мешаванд:

а) суди саҳмияҳо - бо меъёри 12 фоиз;

б) фоизҳо - бо меъёри 12 фоиз;

в) саҳмҳои суғуртавие, ки корхонаи резидентӣ ё соҳибкори инфиродӣ - резидент мутобиқи шартномаҳои суғурта ва азнавсуғуртакунии хавфу хатарҳо мепардозанд - тибқи меъёри 6 фоиз;

г) маблағҳое, ки корхонаи резидентӣ ё соҳибкори инфиродӣ – резидент барои хизматрасонии телекоммуникатсионӣ ё нақлиётӣ ҳангоми алоқа ё боркашонии байналмилалӣ байни Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дигар давлатҳо мепардозанд, ба истиснои маблағҳо оид ба фраҳти баҳрӣ - тибқи меъёри 5 фоиз, маблағҳо оид ба фраҳти баҳрӣ - тибқи меъёри 6 фоиз;

д) даромади дар шакли музди меҳнат аз манбаҳои воқеъ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон новобаста аз шакл ва ҷои пардохти даромад пардохтшуда тибқи меъёри 25%;

е) дигар даромадҳои дар зербандҳои а), б), в), г) ва д)-и банди мазкур дарҷнашуда бо меъёри 15%.

Мисол: Дар доираи шартномаи басташудаи граждани-ҳуқуқӣ, алалхусус шартномаи хизматрасонии таълимӣ (гузаронидани семинарҳо) шахси ҳуқуқӣ - ғайррезиденти Ҷумҳурии Тоҷикистон барои ҚДММ «Олим», ки резиденти Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад, хизматрасонӣ менамояд. Барои хизматрасонӣ ҚДММ «Олим» ӯҳдадор мешавад, ки ба шахси ҳуқуқӣ ғайррезидентӣ ба маблағи 10 000 сомонӣ ҳаққи хизмат пардохт намояд.

Қадами аввал, зарур аст, ки тибқи талаботи моддаи 177 Кодекси андоз бо андоз аз арзиши иловашуда андозбандӣ шудан ё нашудани амалиёти мазкур аниқ карда шавад.

Мутобиқи талаботи банди 3 қисми 1 моддаи 176 Кодекси андоз хизматрасонии омӯзишӣ дар ҳудуди ҳамон давлате расонидашуда ҳисоб мешавад, ки дар асл хизматрасонӣ шуда бошад. Чӣ тавре ки хизматрасонӣ (гузаронидани семинарҳо) аз ҷониби ғайррезидент дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон анҷом дода шудааст, бо мақсади андоз аз

арзиши иловашуда хизматрасони мазкур дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон анҷомдодашуда ба ҳисоб меравад. Дар ин асос, мутобиқи талаботи моддаи 177 Кодекси андоз мабалғи андоз аз арзиши иловашуда ҳисоб карда мешавад.

$10\,000 * 18/118 = 1525$ сомонӣ маблағи андоз аз арзиши иловашуда, ки бояд нигоҳ дошта шавад.

Қадами дуюм, маълум кардан даркор аст, ки даромади ширкати хориҷӣ аз манбаҳои воқеъ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон аст ё не. Барои ин зарур аст, ки талаботи қисми 24 моддаи 17 Кодекси андозро, ки намуди даромадҳои ба даромади гайррезидент аз манбаҳои воқеъ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон воридшавандаро муайян менамояд, муроҷиат карда шавад. Намуди даромади мазкур мутобиқи талаботи банди «Р» қисми 24 моддаи 17 Кодекси андоз ҳамчун даромади гайррезидент аз манбаҳои воқеъ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон гурӯҳбандӣ карда шудааст. Меъёри андоз мутобиқи банди 121 Дастурамал 15 фоиз муқаррар шудааст.

Ҳисоби андози нигоҳдошташаванда аз даромади гайррезидент:

$(10\,000 - 1\,525) * 15\% = 1271$ сомонӣ, маблағи нигоҳдошташавандаи андоз аз даромади гайррезидент.

Ҳисоби ниҳой, $10\,000 - 1525 - 1271 = 7204$ сомонӣ, маблағи ҳолиси баъди нигоҳдори андозҳо, ки ба гайррезидент барои хизматрасонӣ гузаронида мешавад.

Мисол: Сармояи оинномавии ҚДММ «Дорои» аз чунин ҳиссаҳо иборат аст:

-ҚДММ «Хушнуд» шахси ҳуқуқии резиденти Ҷумҳурии Тоҷикистон – 70%;

-ширкати «Star» шахси ҳуқуқии гайррезидентӣ – 30%.

Дар ҷамъбасти соли 2012 ҚДММ «Дорои» фоида ба даст овард. Маҷлиси муассисон аз санаи 20 марти соли 2013 қарор намуд, ки як қисми фоидаи соли 2012 дар ҳаҷми 100 000 сомонӣ байни муассисон тақсим карда шавад. Даромад (дивиденд) 15 апрели соли 2013 пардохт карда шуд.

Аз маблағи даромади ба гайррезидент- шахси ҳуқуқии хориҷӣ LLC «Star» андоз аз дивиденд гирифта мешавад:

$100\,000$ сомонӣ $\times 70\% = 70\,000$ сомонӣ – маблағи дивиденди ба гайррезидент ҳисобишуда.

$70\,000$ сомонӣ $\times 12\% = 8\,400$ сомонӣ – маблағи андоз аз дивиденд;

$70\,000$ сомонӣ - $8\,400$ сомонӣ = $61\,600$ сомонӣ маблағи ҳолиси ба гайррезидент ҳамчун дивиденд пардохтшаванда.

Бо талаби гайррезидент мақомоти андоз бо тартиби муқаррарнамудаи мақомоти ваколатдори давлатӣ оид ба маблағи даромади аз манбаҳои воқеъ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва маблағи андозҳои нигоҳдошташуда маълумотнома медиҳад.

Аз маблағи дивиденди ҚДММ «Хушнуд» андоз нигоҳ дошта намешавад:

$100\ 000\ \text{сомонӣ} \times 30\% = 30\ 000\ \text{сомонӣ}$ – маблаги дивиденди ба гайррезидент ҳисобишуда.

$30\ 000\ \text{сомонӣ} \times 0\% = 0\ \text{сомонӣ}$ – маблаги андоз аз дивиденд;

$30\ 000\ \text{сомонӣ} - 0\ \text{сомонӣ} = 30\ 000\ \text{сомонӣ}$ маблаги ҳолиси ба ҚДММ «Хушнуд» ҳамчун дивиденд пардохтшаванда.

Қайд карда мешавад, ки маблаги 30 000 сомони дивиденди гирифтаи ҚДММ «Хушнуд» дар асоси зербанди д) банди 113 Дастурамал ба даромади умумии Қамъият дохил намешавад ва вобаста ба он минбаъд бо андози фоида андозбандӣ карда намешавад.

Мисол: ҚСП «Баҳор» бо шартномаи қарзӣ аз шахси ҳуқуқии гайррезидентӣ маблаги 100 000 сомонӣ бо меъёри қарзии солони 15% қарз гирифт. Бо гузаштани мӯҳлат ҚСП «Баҳор» вазифадор аст, ки маблаги 100 000 сомони қарз ва 15 000 фоизҳои ҳисобишударо ба шахси ҳуқуқии гайррезидентӣ пардохт намояд.

ҚСП «Баҳор» ҳамчун агенти андоз вазифадор аст, ки аз маблаги умумии фоизҳои пардохтшаванда ҳангоми пардохти даромад бо меъёри 12% андоз нигоҳ дошта, маблаги боқимондаро ба гайррезидент пардохт намояд.

Маблаги қарз 100 000 сомонӣ

Фоизҳо 15 000 сомонӣ

Андоз аз даромади гайррезидент $15\ 000 \times 12\% = 1\ 800\ \text{сомонӣ}$

Ба гайррезидент пардохта мешавад $15\ 000 - 1\ 800 = 13\ 200\ \text{сомонӣ}$

Ҳангоми пардохти маблаги асосии қарзи гирифташуда андоз аз даромади гайррезидент нигоҳ дошта намешавад.

122. Барои мақсадҳои ҳамин боби Дастурамал пардохтхое, ки муассисаи доимии гайррезидент дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ё аз номи чунин муассиса амалӣ менамояд, ҳамчун пардохтҳои амалинамудаи корхонаи резидентӣ ҳисобида мешавад.

123. Ташкилотхое, ки новобаста ба маҳалли пардохт ба гайррезидентҳои дар татбиқи созишномаҳои қарзӣ (грантӣ) бе таъсиси муассисаи доимӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон иштироккунанда даромад пардохт менамоянд, ӯҳдадоранд ба сифати агентҳои андоз аз манбаи пардохт андозро нигоҳ доранд ва ба буҷет пардохт намоянд. Дар ҳолати риоя накардани талаботи мазкур, андоз аз ҳисоби ташкилотҳои зикршуда ситонида мешавад.

124. Шахсоне, ки мутобиқи боби мазкур даромад пардохт менамоянд, барои нигоҳдорӣ ва ба буҷет пардохт намудани андозҳо масъуланд.

125. Шахсоне, ки аз манбаи пардохт андоз нигоҳ медоранд, вазифадоранд, ки дар давоми 5 рӯзи кории баъди моҳе, ки дар он пардохтҳо сурат гирифтааст, маблағҳои нигоҳдоштаро ба буҷети давлатӣ пардохт намоянд.

126. Агар маблағи андоз саривақт ба буҷет пардохт карда нашавад,

шахсони пардохткунандаи даромад вазифадоранд, ки аз ҳисоби худ маблағҳои нигоҳдоштанаи худ ва пардохтнашударо бо назардошти ҷаримаю ғоизҳояш пардохт намоянд.

Масъулияти андозсупоранда, ҳамчун агенти андоз замоне анҷомдодашуда ҳисобида мешавад, ки маблағҳои андоз пурра нигоҳ дошта шуда, пардохт карда шавад.

34. ТАРТИБИ МАҲСУСИ ҲИСОБИ ДАРОМАДИ РЕЗИДЕНТОНИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН ДАР ШАКЛИ ДИВИДЕНДУ ҒОИЗҲО

127. Суди саҳмияҳое (дивидендҳое), ки корхонаҳои резидентӣ мепардозанд, ба истиснои суди саҳмияҳое, ки ба корхонаҳои резидентӣ пардохт карда мешавад, дар манбаи пардохт тибқи меъёри 12 ғоиз андозбандӣ мешаванд.

Суди саҳмияҳое, ки мутобиқи ҳамин банд корхонаи резидентӣ ба корхонаи резидентӣ пардохт менамояд дар манбаи пардохт андоз аз суди саҳмия нигоҳ дошта намешавад ва гирандаи он маблағи пурраи суди саҳмияро мегирад.

Ғайр аз он, корхонаи резидентӣ, ки суди саҳмия мегирад, онро ба даромади умумии худ дохил намекунад ва мутобиқи талаботи зербанди д) банди 113 Дастурамал суди саҳмияи корхонаҳои резидентӣ аз корхонаҳои резидентӣ гирифта аз пардохти андози ғоида озод карда шудаанд. Ба таври дигар, суди саҳмияи пардохткардаи корхонаи резидентӣ ба корхонаи резидентӣ хангоми пардохт намудан ва ҳам хангоми гирифтани он андозбандӣ карда намешавад.

128. Суди саҳмияи мутобиқи банди 127 Дастурамал андозбандишуда, ба даромади шахси онро гирифта ворид карда нашуда, минбаъд андозбандӣ карда намешавад.

129. Ғоизҳое, ки резидент ё муассисаи доимии ғайрирезидент медиҳанд, ё аз номи чунин муассиса дода мешаванд, дар манбаи пардохт тибқи меъёри 12 ғоиз аз маблағи додашаванда андозбандӣ мегарданд, агар даромад аз манбаи воқеъ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон гирифта шавад, ба истиснои ҳолатҳое, ки дар банди 130 Дастурамал дарч шудаанд.

130. Ғоизҳо, аз ҷумла тибқи шартномаи иҷораи молиявӣ (лизинг), ки ба бонкҳои резидентӣ, ба дигар муассисаҳои (ташкilotҳои) резидентии молиявӣю кредитӣ, аз ҷумла ба ташкilotҳои резидентии маблағгузориҳои хурд, ширкатҳои резидентии иҷораи молиявӣ (лизингӣ) пардохта мешаванд, дар манбаи пардохт андозбандӣ намешаванд.

131. Шахси ҳуқуқӣ – резидент, ки ғоидаи он бояд андозбандӣ гардад, хангоми гирифтани ғоизҳои мутобиқи банди 129 Дастурамал андозбандишуда, ба даромади умумии худ тамоми маблағи даромади ғоизиро бе тарҳи андози ситонидашуда дохил менамояд ва ҳуқуқ дорад ин андози дар манбаи пардохт нигоҳдоштанашударо хангоми мавҷудияти

хуччатҳои тасдиқкунандаи ниғаҳдошти андоз дар манбаи пардохт ба ҳисоб гирад.

Мисол: Даромади умумии ҶДММ «Алмос» аз таҳвили молҳо, иҷрои корҳо ва хизматрасониҳо дар соли 2013 маблағи 1 000 000 сомониро ташкил дод, ғайр аз он Ҷамъият дар шакли фоизҳо ба маблағи 100 000 сомонӣ даромад гирифт. Дар асоси талаботи банди 129 Дастурамали мазкур фоиздиҳанда аз манбаи пардохт аз фоизҳо ба маблағи 12 000 ($100\,000 \cdot 12\%$) сомонӣ андоз нигоҳ дошта, маблағи боқимондаи 88 000 сомониро ба Ҷамъият пардохт намуд.

Фарз мекунем, ки маблағи тарҳҳои иҷозатдоштаи Ҷамъият 800 000 сомонӣ аст.

Ҳисоби андоз аз фоида

Даромади умумии Ҷамъият $1\,000\,000 + 100\,000 = 1\,100\,000$ сомонӣ

Тарҳҳо $800\,000$ сомонӣ

Фоидаи андозбандишаванда $1\,100\,000 - 800\,000 = 300\,000$ сомонӣ

Андози фоида $300\,000 \cdot 25\% = 75\,000$ сомонӣ

Андози фоида бо назардошти баҳисобгирии андози

нигоҳдошташуда аз фоизҳо: $75\,000 - 12\,000 = 63\,000$ сомонӣ.

35. АНДОЗБАНДИИ БАЙНАЛМИЛАЛӢ

132. Маблағи андоз аз даромад ё андоз аз фоида, ки берун аз қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон пардохт шудаанд, хангоми дар Ҷумҳурии Тоҷикистон пардохтани чунин андозҳо, дар сурати тасдиқ шудани пардохти андоз берун аз қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон тибқи тартиби муқаррарнамудаи мақоми ваколатдори давлатӣ, ба ҳисоб гирифта мешавад.

133. Ҳаҷми баҳисобгирӣ, ки дар банди 132 Дастурамал пешбинӣ шудааст, набояд аз маблағи андозе, ки дар Ҷумҳурии Тоҷикистон нисбат ба чунин даромад ё фоида тибқи меъёрҳои дар Ҷумҳурии Тоҷикистон амалкунанда ҳисоб карда шудааст, зиёд бошад.

134. Агар резидент мустақиман ё ғайримустақим дорои зиёда аз 10 фоизи фонди оинномавӣ ё зиёда аз 10 фоизи саҳмияҳо бо ҳуқуқи овози корхонаи хориҷӣ бошад, ки дар навбати худ дар мамлақати дорои андозбандии имтиёзнок даромад мегирад, як қисми чунин даромад, ки ба резидент тааллуқ дорад, ба даромади (фоидаи) андозбандишавандаи вай (резидент) дохил карда мешавад.

135. Давлати хориҷӣ давлати дорои андозбандии имтиёзнок ҳисобида мешавад, агар:

а) меъёри андоз дар он нисбат ба меъёри мувофиқи Кодекси мазкур муқарраршуда, 30 фоиз кам бошад;

б) дар он қонунҳо дар бораи махфӣ нигоҳ доштани маълумоти молиявӣ ё маълумот дар бораи ширкатҳо амал мекунанд, ки имконият медиҳанд сирри соҳиби воқеии молу мулк ё гирандаи даромад (фоида) махфӣ нигоҳ дошта шавад.

36. ДАВРАИ АНДОЗ, ПЕШНИҲОДИ ЭЪЛОМИЯ

136. Давраи андози фоида соли тақвимӣ аст. Ҳамзамон пешниҳоди ҳисобҳои пардохтҳои ҷорӣ андоз аз фоида ва пардохти онҳо дар мӯҳлатҳои муқаррарнамудаи бандҳои 108-109 Дастурамал амалӣ мешавад.

137. Андозсупорандагони зерин эълומияи андози фойдаро (Замимаи №1 ба Дастурамали мазкур) то 1-уми апрели баъди соли ҳисоботӣ ба мақомоти андоз месупоранд:

а) резидентҳо – супорандагони андоз аз фоида;

б) дигар шахсони ҳуқуқӣ – ғайрирезидентҳое, ки аз манбаҳои воқеъ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон даромаде мегиранд, ки бояд андозбандӣ карда шавад, аммо дар манбаи пардохт андозбандӣ намешавад.

138. Ҳангоми барҳам додани шахси ҳуқуқӣ комиссияи барҳамдиҳӣ ё андозсупоранда фавран дар ин бора ба мақоми андоз огоҳномаи хаттӣ мефиристанд. Комиссияи барҳамдиҳӣ вазифадор аст, ки эълумияи андозро ба мақомоти дахлдори андоз пешниҳод намояд.

139. Ҳисобҳо оид ба пардохти маблағҳои ҷорӣ (пешпардохт) аз рӯи андоз аз фоида тибқи шакли муқаррарнамудаи Замимаи №2 Дастурамали мазкур бо дарназардошти талаботи бандҳои 108-110 Дастурамал ҳар моҳ (ҳар семоҳа) то санаи 15 моҳе пешниҳод карда мешаванд, ки баъди моҳи (семоҳаи) ҳисоботӣ фаро мерасад.

37. ПАРДОХТИ АНДОЗҲО, МУҚАРРАРОТИ МАЪМУРӢ

140. Тақсим кардани маблағи пардохтҳои ҷорӣ андоз аз фоида, инчунин маблағҳои андозе, ки бояд ба қисми даромади буҷетҳо аз рӯи ҷамъбасти соли тақвимӣ гузаронида шаванд, аз ҷониби корхона байни буҷетҳои маҳалли ҷойгиршавии воҳиди асосии корхона, инчунин дар маҳалли ҷойгиршавии ҳар як воҳиди алоҳидаи он бо дарназардошти ҳиссаи хароҷот барои пардохти музди меҳнате, ки ба воҳиди асосии корхона ва ба ҳар як воҳиди алоҳидаи корхона дар хароҷоти умумии музди меҳнат дар корхона (воҳиди асосии корхона дар якҷоягӣ бо ҳамаи воҳидҳои алоҳидаи корхона) тааллуқ дорад, мутобиқи маълумоти баҳисобгирии муҳосибии корхона сурат мегирад.

Ҳиссаҳои хароҷоти барои пардохти музди меҳнат дар ҳамин қисм пешбинигардида бо дарназардошти нишондиҳандаҳои воқеии хароҷот барои музди меҳнати воҳиди асосии корхона ва воҳидҳои алоҳидаи он мутобиқи маълумоти баҳисобгирии муҳосибии корхона дар охири давраи ҳисоботӣ муайян карда мешавад.

141. Ҳисоб кардани маблағи пардохтҳои ҷорӣ андоз аз фоида, инчунин маблағҳои андозе, ки бояд ба қисми даромади буҷетҳо аз рӯи ҷамъбасти соли тақвимӣ дар маҳалли ҷойгиршавии воҳиди асосии

корхона ва ҳар кадом воҳиди алоҳидаи он пардохта шавад, аз ҷониби корхона мустақилона анҷом дода мешавад.

Маълумотро дар бораи маблағҳои пардохтҳои ҷорӣ андоз аз Ҷоида, инчунин дар бораи маблағҳои аз рӯи ҷамъбасти соли тақвимӣ ҳисоб кардашударо корхона ба воҳидҳои алоҳидаи худ, инчунин ба мақомоти андози маҳалли ҷойгиршавии худ ва маҳалли ҷойгиршавии воҳидҳои алоҳида на дертар аз мӯҳлати пешниҳодгардида барои амалӣ намудани пардохтҳои ҷорӣ мутобиқи бандҳои 108-110 Дастурамал ва барои пешниҳод кардани эълумия аз рӯи андоз аз Ҷоида мутобиқи банди 137 Дастурамал хабар медиҳад.

142. Корхона маблағи пешпардохтҳо ва маблағи андозеро, ки аз рӯи ҷамъбасти соли тақвимӣ ҳисоб карда шудааст, ба буҷети маҳалли ҷойгиршавии воҳиди асосии корхона ва воҳидҳои алоҳидаи он тавассути воҳиди асосии корхона ё тариқи ҳар воҳиди алоҳида на дертар аз мӯҳлати муқаррарнамудаи қисми мазкур ва бандҳои 108-110 Дастурамал месупорад.

143. Супорандагони андоз аз Ҷоида ҳисоби ниҳойӣ анҷом медиҳанд ва андозро дар маҳалли баҳисобгирии бақайдгириашон на дертар аз 10 апрели соли баъди соли тақвими ҳисоботӣ фарорасанда пардохт менамоянд.

38. НАЗОРАТИ ПАРДОХТИ АНДОЗ, ҶАВОБГАРӢ

144. Назорати пардохти андози Ҷоида аз ҷониби мақомоти андоз амалӣ карда мешавад.

145. Андозсупорандагон, намояндагони онҳо ва шахсони мансабдор, инчунин кормандони мақомоти андоз барои нокифоя иҷро намудани талаботи қонунгузории андози Ҷумҳурии Тоҷикистон мутобиқи Кодекси андоз ва дигар қонунгузории амалкунандаи Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ мебошанд.